

**AVANPREMIERĂ:
BESTIAR DE
JULIO CORTÁZAR**

Publicăm în această ediție una dintre povestirile *Bestiarului*, *Cea de departe*. Volumul va apărea în această vară în colecția „Biblioteca Polirom”.

Citiți ÎN » PAGINILE 6-7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

**CRONICĂ
DE CARTE**

**Întoarcerea la
povestire**

Doris Mironescu

Voi începe cu evidențele. *Lampa cu căciulă* este o carte scrisă cu o plăcere vizibilă și contagioasă, o carte care se citește cu hohote de rîs.

ÎN » PAGINILE 10-11

NR. 233 » 20 – 26 iunie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

IN MEMORIAM MARCEL CHIRNOAGĂ

„Arta trebuie să fie ca o scrisoare de dragoste”

Bookfest – pariul pe timp de criză

Robert Bălan

Un pariu, un examen, o încercare. Așa a numit Grigore Arsene, președintele Asociației Editorilor din România, această a patra ediție a Tîrgului de Carte de la București.

ÎN » PAGINA 3

„Zile și Nopti de Literatură” la Neptun. Și Mangalia

Elena Vlădăreanu

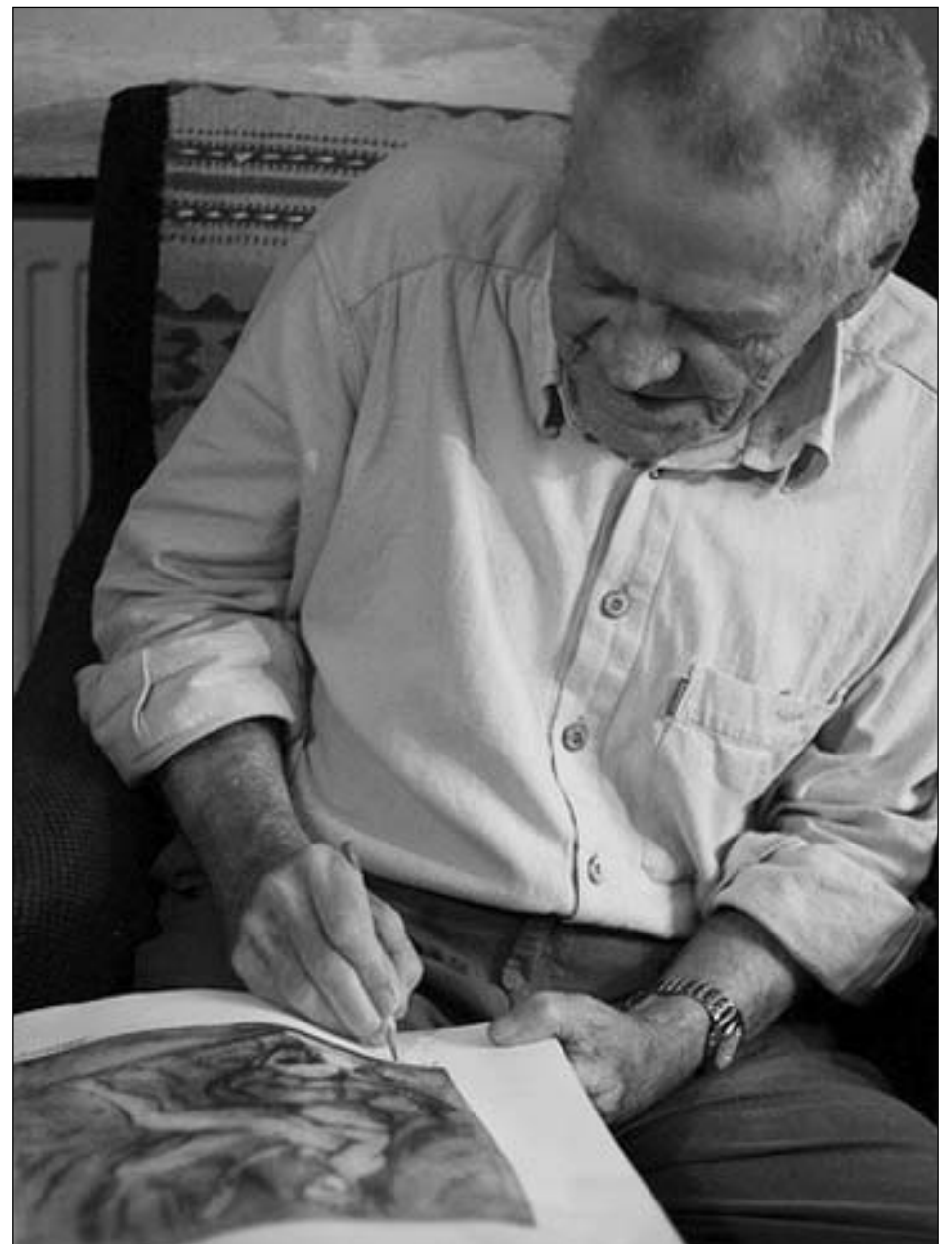
„Zile și Nopti de Literatură” este un festival inexistent atît timp cît Uniunea Scriitorilor din România nu va încerca să-i schimbe formula. Este arogant să aduci în România niște scriitori foarte mari și să-i izolezi la etajul patru al unui hotel din Mangalia.

ÎN » PAGINA 4

Pe 4 iunie, la Galerile Dana din Iași (str. Prof. Cujbă, nr.17), a avut loc vernisajul expoziției comemorative „Marcel Chirnoagă”. Publicăm în acest număr un fragment din interviul acordat de artist în 1997 lui Grigore Ilisei, în cadrul emisiunii „Oleacă de taifas” de la TVR Iași. De altfel, este unul dintre puținele dialoguri pe care Marcel Chirnoagă le-a purtat în fața reportofonului sau a camerei de luat vederi.

» „Pot să vă spun că debuturile le-am făcut de tinerel, dar fără convingere. Convingerea că arta în general – că m-am ocupat și de sculptură – e o treabă serioasă mi-a venit tîrziu, după treizeci de ani. După treizeci de ani am început să cred cu tărie că rostul meu în viața asta e să fiu artist.” – Marcel Chirnoagă

Citiți interviul
ÎN » PAGINILE 8-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Generație, douămiism și alte discuții (literare) interesante

Lucian Dan Teodorovici

Am senzația, îmbucurătoare, că mai multe publicații și, implicit, mai mulți critici literari au început să scrie aplicat despre „generația 2000”, mă rog, despre ce se întîmplă în literatura română de strictă contemporaneitate sau, și mai exact, în literatura română nouă, care a început să se contureze în ultimul deceniu.

Am citit, datorită portalului România Culturală, căci din păcate revista „Vatra” e de negăsit în Iași și nici nu are un site sincronizat cu aparițiile pe hîrtie, o amplă anchetă-dezbateră pe tema „Bilanțul douămiismului”, organizată de redactorii amintitei reviste. Sigur că, asemenea altor scriitori care s-au remarcat în ultimul deceniu, mă

deranjează un pic termenul (pe punctul de a deveni instrument de lucru) „douămiism”, căci în genere el e asociat, mai degrabă, cu o serie de scriitori, în special poeți, cuprinși formal sau rezultînd din „fracturismul” destul de pregnant din urmă cu cîțiva ani.

Unii dintre cei care răspund anchetei inițiate de revista „Vatra”, de altfel, fac distincția clară (Daniel Cristea-Enache, Bianca Burța-Cernat, Mihai Iovănel etc.), fie privesc douămiismul din perspectiva pe care am prezentat-o mai sus, ignorînd practic „literatura paralelă” – nu din rea-voiență, firește, ci pentru că au înțeles să răspundă strict la subiect (Elena Vlădăreanu, Alexandru Matei, Claudiu Komartin, Cosmin Ciotoș etc.). Subiectul însă, e evident

» **Acest interes nu face, din punctul meu de vedere, decît să confirme faptul că, după zece ani în care discuțiile publice din lumea literară s-au axat pe teme mai degrabă îngrijorate, de la moartea literaturii la asfixierea ei din pricina unei atmosfere în general încărcate de biografism, autoficțiune sau chiar reality show, în momentul de față există „material” pentru întrebări și pentru încercări de răspunsuri ceva mai consistente.**

din punctul meu de vedere, a fost un pic greșit formulat de revistă. Ceea ce, țin să spun și asta, nu face totuși ancheta mai puțin demnă de aprecieri.

Revista „Cuvîntul”, pe care mărturisesc că am reînceput de o vreme

să o citesc cu tot interesul, pornește de la ancheta sus-menționată și anunță de asemenea, prin Paul Cernat și Cosmin Perța, o serie de „recuperări douămiiste” (sper totuși, măcar aici, la o renunțare la acest termen, în favoarea

perspectivei). Iar de la Cosmin Perța mai aflu că și „Luceafărul de dimineață” s-ar fi ocupat în cel mai recent număr, încă neapărut, de același subiect.

Tot acest interes nu face, din punctul meu de vedere, decît să confirme faptul că, după zece ani în care discuțiile publice din lumea literară s-au axat pe teme mai degrabă îngrijorate, de la moartea literaturii la asfixierea ei din pricina unei atmosfere în general încărcate de biografism, autoficțiune sau chiar reality show, în momentul de față există „material” pentru întrebări și pentru încercări de răspunsuri ceva mai consistente. Iar pentru ca o generație literară, fie ea una grupată mai mult din necesitate și pe criterii biologice, să existe, e mare nevoie să poată provoca discuții de acest tip.

Sigur, în principiu, poate n-ar fi trebuit să scriu să comentez prea mult asemenea inițiative. Dar nici nu am vreun motiv să mă ascund sau, mai rău, nici n-am chef să așez un soi de dezinteres artificial, pe ideea că asta e exclusiv treaba criticilor,

în timp ce treaba „noastră”, a scriitorilor adică, e să ne vedem de scris. Pentru că, sincer, sînt de fapt foarte interesat – și sînt convins că mulți alți scriitori vor citi, fără a fi neapărat parte a vreunei dezbateri, cu același mare interes toate contribuțiile pe temă. Și nu numai scriitori. Există și un public ceva mai larg pentru care niște clarificări, venite în timp, bineînțeles, sînt necesare.

Una peste alta, și personal aveam nevoie de senzația asta că nu doar cronicile & recenziile comentează momentul literar românesc, ci că există și o privire de ansamblu și, pornind de-aici, mai aplicată la ceea ce se întîmplă prin literatură. Dacă se va găsi un instrument ceva mai potrivit decît acest, știu că mă repet aproape enervant, eronat din perspectiva mea concept de „douămiism” aplicat literaturii din ultimii zece ani, am și mai multe motive să mă bucur de inițiativele respective.

Notă: Articolul a fost preluat de pe blogul autorului, de la www.teodorovici.ro.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Cum ne apărăm sărăcia, nevoile și neamul

Radu Pavel Gheo

Am citit mai demult în „Cotidianul” un articol intitulat, strict informativ, *Impresia unui ciclist britanic în România:*

„Cînd am intrat în țară, am avut impresia că ar fi trebuit să dau ceasul înapoi cu o sută de ani” (13 mai 2009). Altfel interesant și încărcat de specificul nostru local, textul nu era unul din caleafară de șocant. Descria o bucată de Românie din sud-vest, de la Turnu-Severin la Calafat, o zonă cînd semiurbanizată, cînd rurală, cu țigani cu Mercedesuri, cerșetori, terenuri lăsate în paragină, ruine industriale postcomuniste și o dezordine generalizată, care îl buimăcește pe vizitatorul occidental neavizat. Nu-i cine știe ce realitate surprinzătoare: o cunoaștem și noi, o cunosc și alții, iar unora – inclusiv străinilor – chiar le place, fiindcă include pitorescul unei lumi care acolo, la ei, a dispărut demult. Mie mi s-a părut că povestea britanicului Douglas Whitehead, pornit cu bicicleta pe un traseu de aproape zece mii de kilometri, spune mai degrabă ceva despre orizontul de așteptare al turistului

occidental. Personajele care i-au atras atenția sînt kusturiciene în cel mai înalt grad: o femeie care își ia cîinele în brațe, ca să-l aperse de o haită de cîini vagabonzi, țigăncile cu cercei de aur, fuste colorate și cozi împletite, care urcă în Mercedesuri ultimul tip, șefi de gară adormiți și confuzi... ce mai, Balcanii așa cum te aștepți să-i vezi! Vedem ceea ce ne așteptăm să vedem.

Ca întotdeauna cînd citesc pe Internet un asemenea text cu valențe imagologice, nu mă mulțumesc cu lectura articolului, ci mă duc să văd și comentariile cititorilor noștri, cei care reacționează la perspectiva străinului asupra propriei lor lumi...

Dumnezeule, cită frustrare! Nu sînt primul care observ asta și nu dau pentru prima oară peste asemenea reacții, dar tot nu încetez să mă mir. Mă întreb cît de reprezentativi sînt comentarii de articole online pentru mentalitatea de grup a românilor. Dacă sînt cumva așa, dacă reprezintă cumva „România profundă”, atunci România profundă are o mare problemă. România profundă (cel puțin cea a comentatorilor anonimi – anonimi ca și creatorul

Mioriței, dar și ca autorii bancurilor) își apără în continuare sărăcia și nevoile. Le minimalizează, le relativizează, le generalizează la întreaga planetă. Chiar nu e nimic frumos de văzut în România? Numai țigani și băutura? (De parcă țigani și băutura ar fi lucruri urite... Dar, iarăși, depinde de judecata fiecăruia – nu că românii ar fi rasiști.) Ia mergeți și la ei să vedeți. Londra, dacă ieși din zona turistică, e vai de capul ei! Așa sărăcie nici nu crezi că poate exista în Anglia. (Dar în România?) Ce, parcă numai Londra? Să vezi niște cartiere din Berlin... Panteimonul nostru e de zece ori mai frumos! (LOL, cum s-ar zice pe net.)

Nu lipsește nici teoria conspirației. Vreo doi comentarii se întrebă cine îi sponsorizează turul biciclistului ăstuia britanic. Dar nu răspunde; ne lasă pe noi să ghicim. (Eu n-am reușit.) Și, în fine, există și cîteva voci mai temperate și resemnate, care încearcă să recunoască, amărîte, că asta e, așa sîntem noi, românii. Ele sînt – ca și textul de față – varianta depresiv-melancolică a patriotismului revoltat-paranoic.

Exemplul de mai sus e doar unul. Dar modelul se poate verifica oricînd: e de-ajuns să găsești pe Internet un text al unui străin despre români și să vezi comentariile ulterioare ale cititorilor locali. Cum spunea cineva tot aici, la comentarii „România și Italia sînt cele mai frumoase țări din lume”. La care ce credeți că ar răspunde depresiv-melancolicul? Da, dar păcat că s-a locuite.

SUPLIMENTUL LUI JUP

MINISTRUL CULTURII A DESCHIS TÎRGUL DE CARTE CU O DISCUȚIE DESPRE „CACARISIRE”

Bookfest 2009 – pariul pe timp de criză

Un pariu, un examen, o încercare. Așa a numit Grigore Arsene, președintele Asociației Editorilor din România (AER), această a patra ediție a Tîrgului de Carte de la București. Peste 130 de standuri, ceva mai puține ca alte dăți, și-au făcut loc în cei 13.700 mp din 5 pavilioane Romexpo.

Robert Bălan

Prin acest tîrg, editorii spun că și-au propus să „înțeleagă mai bine dificultățile pe care le-au avut pe parcursul ultimelor luni”, după cum a declarat Arsene la deschiderea manifestării. Dacă ediția din acest an se va bucura de prezența publicului, înseamnă că editorii trebuie să mai lucreze la modalitățile prin care cărțile ajung la cititori, mai exact la distribuție. „Dacă vom avea public mai puțin, atunci cauzele sînt mai mari”, a declarat președintele AER. Pentru a asigura prezența publicului în număr cit mai mare, organizatorii au renunțat în ultimul moment și la introducerea unei taxe de intrare. E bine totuși că au primit ceva sprijin: din partea Romexpo, care a oferit prețuri „preferențiale” pentru chirie, un ajutor de la Camerele de Comerț și Industrie din România și unul „modest” de la Ministerul Culturii și Vodafone.

Ca și anul trecut, unul dintre pavilioane (13) este deschis exclusiv pentru evenimente conexe. Cîteva filme prezentate la TIFF pot fi văzute și la Bookfest. De asemenea, aproape în fiecare seară are loc și cîte un concert: sînt invitați Alexandrina și trupele The Amsterdams, Byron și Grimus. Amplasamentul standurilor este și el aproape identic cu cel de la ediția anterioară, cu „granzii” în Pavilioanele 14 și 15 și cu editorii mai mici în 16 și 17. Pentru că sînt prea valoroase, cărțile „pe care trebuie să le ai în bibliotecă” de la „Adevărul” nu vor să se piardă între celelalte mii de cărți de la salonul bucureștean. Așa că „editura” „Adevărul” și-a tras fotoliul la cort, în curte.

Dictionar urban — <http://www.123urban.ro>

A se cacarisi:

caca + zaharisi = a se deteriora, strica, înrăutăți, invalida, a se fandosi, fițoși

Exemple: „Cum n-am mai stat cu ochii pe ei, s-a cacarisit totu!”;

„Credeam că intru pe shortlist, da’ s-a cacarisit toată combinația”

FOTO: NewsIn

După ce ne-a explicat ce plească mare este președintele Băsescu, cit de frumoși sînt ministrii PD-L, acum Theodor Paleologu abordează chestiunea „blazonului național”, care s-a „cacarisit”

Chiar dacă termenul „criză” apare des în conversațiile tuturor, nu se poate spune că există prea multe măsuri anti-recesiune la tîrg. În unele cazuri sînt reduceri mai multe și mai mari (există titluri cu reduceri chiar de 60%) și mai multe oferte de gen „oricare carte 5 lei/10 lei”. Unii oferă spre vînzare ceaiuri și căni. Dar inventivitatea se cam oprește aici.

Despre situația industriei editoriale, „care se agravează de la o zi la alta”, a vorbit și Ministrul Culturii, Theodor Paleologu, cel care a deschis oficial evenimentul. El a spus că a venit la salonul de carte să lanseze (o carte editată de minister și cîteva lucrări personale), dar și să cumpere cărți.

Dar înainte de a pleca la cumpărături, ministrul a fost personajul principal al primei lansări a tîrgului: *Cartea neagră a patrimoniului*.

Blazonul național

Fidel demersului său, Theodor Paleologu a scos în sîrșit volumul despre care vorbea încă de la începutul mandatului. Cu peste 100 de pagini cu fotografii, primul volum din *Cartea neagră a patrimoniului* este o mărturie a distrugerilor care au avut loc în București în ultimii ani. Volumul „e foarte important ca instrument de lucru și de propagandă pentru sensibilizarea opiniei publice, a clasei politice, a întreprinzătorilor și a proprietarilor de monumente istorice”, a declarat ministrul Culturii, care vrea să prezinte cartea și în Parlament. De altfel, lansarea volumului este parte a unei întregi campanii, „Omul dărîmă locul”, organizată de minister cu scopul de a schimba percepția asupra patrimoniului construit pentru că: „Bucureștii este singura capitală din Europa care a demolat pe vreme de pace un număr echivalent de clădiri pierdute de alte capitale pe vreme de război”. Sînt incluse în campanie o serie de dezbateri și ateliere publice, un marș și un concert în fața unei case distruse, pe lîngă lansarea *Cărții negre a patrimoniului*.

„Este un prim volum, dintr-o serie care-și propune să inventarieze distrugerile, degradările patrimoniului național. Este o carte care deschide cu multă eleganță și sobrietate o rană”, după cum a declarat consilierul prezidențial Bogdan Tătaru Cazaban. Seria *Cărții negre...* a început cu Bucureștii, dar va continua cu documentarea distrugerilor din restul țării. „Capitala țării este, din anumite puncte de vedere, lumea a treia. Este o chestiune de blazon. Blazonul național este cacarisit. Nici o altă capitală din Europa nu a distrus cum a distrus Bucureștii”, a declarat miercuri, 17 iunie a.c., Theodor Paleologu, care probabil că acum va trebui să organizeze conferințe despre semnificațiile cuvîntului „cacarisit”, așa cum a făcut cu „plească”.

Premiile Uniunii Scriitorilor pe 2008

Joi, 18 iunie, au fost anunțate Premiile Uniunii Scriitorilor pe 2008, stabilite de un juriu format din Gabriel Dimisianu (președinte), Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Cornel Ungureanu și Dan C. Mihăilescu.

- » Premiul Național pentru Literatură a fost acordat lui Dumitru Radu Popescu.
- » Premiul pentru Proză i-a revenit Doinei Ruști pentru romanul *Fantoma din moară* (Editura Polirom).
- » Premiul pentru poezie a fost cîștigat de Andrei Bodi pentru volumul *Oameni obosiți* (Editura Paralela 45).
- » Lucrarea *Știm noi cine a fost Eminescu?* (Editura Art) i-a adus Ilinei Gregori Premiul pentru Critică literară/eseu/istorie literară.
- » Premiul pentru traducere din literatura universală a fost obținut de Anamaria Pop pentru *Harmonia caelestis* de Péter Esterházy (Editura Curtea Veche).
- » Premiul Fundației Andrei Bantaș a fost acordat lui George Volceanov pentru *Întoarcerea lui Rabbitt* de John Updike (Editura Humanitas).
- » Premiile pentru debut au fost oferite Svetlanei Cârstean, pentru volumul de poezii *Floarea de menghină* (Editura Cartea Românească) și Simonei Sora pentru *Regăsirea întimității* (Editura Cartea Românească).
- » Juriul a acordat și premii speciale lui Valeriu Anania pentru volumul *Memorii* (Editura Polirom) și lui Ion Iovan pentru *Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale însoțite de un inedit epistolar precum și de indexul ființelor, lucrurilor și întâmplărilor în prezentarea lui Ion Iovan*. (Editura Curtea Veche).
- » Anul acesta nu au fost făcute nominalizări la categoria dramaturgie.

„Zile și Nopti de Literatură” la Neptun. Și la Mangalia

Dacă nu ai mașină, să ajungi la Neptun nu este chiar imposibil, dar este ca și cum ar fi. Din Constanța nu mai pleacă nici un microbuz care să treacă prin Neptun. Trebuie să iei autobuzul spre Mangalia, să-i spui șoferului unde vrei să ajungi, să te lase undeva *anume* în Mangalia de unde poți lua un microbuz etc. Nu știi exact dacă data de 13 iunie este considerată acum a fi *în* sau *în afara* sezonului.

Un comentariu de Elena Vlădăreanu

Să presupunem că este în afară și că în timpul sezonului lucrurile stau altfel – adică ireproșabil – pe litoralul românesc. Să presupunem că nu trebuia să-mi propun eu să ajung la Neptun – vă explic mai jos de ce pînă la urmă nu Neptun, ci Mangalia – chiar pe 13 iunie și că știe toată lumea, mai puțin eu, că aceasta este o zi cu ghinion în care nu se pleacă la drum. Să lăsăm deoparte și faptul că de la Medgidia pînă la Mangalia am făcut în total trei ore jumate, fără să pierd timpul în altă parte decît într-un autobuz sau în altul.

De cîțiva ani, mai precis de cînd Uniunea Scriitorilor din România organizează ceea ce se cheamă „Zile și Nopti de Literatură”, procedez cam la fel: dau o fugă pînă la ai mei (Medgidia) spunîndu-mi că nu e mare lucru să ajung la Neptun (sau Mangalia) – de obicei, sîmbăta – pentru a vedea și auzi niște scriitori, unii dintre ei foarte buni, care sînt aduși deUSR la acest „festival”. De fiecare dată se dovedește chiar a fi mare lucru și satisfacția de a vedea pe unul sau pe altul este egală cu zero comparativ cu efortul făcut să ajung acolo. Mai ales că, așa

cum s-a întîmplat și anul acesta, se poate întîmpla să nu prind mai nimic din discuții.

Punctul de vedere al unui cititor

Înainte de a pleca la drum, am încercat să fac rost de o listă cu participanți și de un program al „festivalului”. În ciuda schimbului de scrisori cu echipa organizatorică, nu am reușit să capăt nici o informație de la ei – nici lista participanților, nici programul, nici măcar locul de desfășurare. Pentru cei care nu știu, primele ediții ale „festivalului” s-au desfășurat exclusiv la Neptun, în sala de conferințe a Hotelului Ambasador. Ulterior, o parte din el s-a mutat la Mangalia, mai precis discuțiile, lecturile de poezie desfășurîndu-se, din cîte am înțeles, tot la Neptun. Prin urmare, era esențial să știu totuși unde trebuie să ajung.

Sîmbătă dimineața însă, în autobuzul spre Constanța, încă mă întrebam dacă să merg la Neptun sau la Mangalia. Am avut noroc că Florin Bican a răspuns la telefon și am aflat că discuțiile sînt la Mangalia, nu la Neptun, așa cum auzisem că este posibil anul acesta. Am ajuns exact la pauza de dinaintea celor două ore de

discuții despre lucrările prezentate în prima parte a zilei, deci a fost ca și cum m-aș fi dus degeaba. După aceste două ore, lumea a plecat la prînz (în Neptun), iar eu nu am mai stat pînă la 16.00 pentru că deja îmi făceam probleme dacă mă mai întorc sau nu la Medgidia. Nu mai e nevoie să spun că acolo, la locul de desfășurare, nu era de găsit nici măcar o listă cu numele participanților. În schimb, am observat că trei dintre scriitorii pe care aș fi vrut să-i văd nu erau: Simona Popescu, Vladimir Sorokin, Filip Florian (de prezența lor am aflat din presă, nu de laUSR, să ne înțelegem). De Ales Debeljac – și pe el aș fi dorit să-l aud – nu vă pot spune dacă a fost sau nu, pentru că nu l-am văzut în viața mea și trebuia să ghicesc dacă e sau nu acolo. După ce am studiat îndelung fețele celor prezenți nu am ajuns la nici o concluzie. I-am zărit pe Esterhazy, pe Joey Goebel (premiantii acestei ediții), i-am identificat cu chiu cu vai – chiar dacă oamenii aveau badgeuri, poziționarea meselor le făcea inutile – pe Rui Zink și pe Philip Meersman, pe Sharon Mesmer o știam oricum de anul trecut, la fel și pe Sean Cotter, i-am văzut pe Ion Bogdan Lefter, Andrei Bodi, Luminița Marcu, Adrian Buz, Cosmin Ciotloș, Dinu Flămînd, Nicolae Prelipceanu, Denisa Comănescu, Horia Gârbea, Dan Cristea, Gabriel Chifu, Varujan Vosganian.

Ceea ce voi scrie în continuare este din punctul de vedere al unui, în primul rînd, cititor și inebunit după literatură, abia mai apoi din cel al unui jurnalist și, la urmă de tot, al unui scriitor: „Zile și Nopti de Literatură” este un festival inexistent atît timp cît Uniunea Scriitorilor din România nu va încerca să-i schimbe formula. Este arogant, megaloman și aproape inutil să aduci în România niște scriitori foarte mari – Peter Esterhazy

A VIII-a ediție a Festivalului Internațional „Zile și Nopti de Literatură” s-a desfășurat între 11 și 16 iunie

anul acesta, Antonio Lobo Antunes, Mario Vargas Llosa, Orhan Pamuk, Ismail Kadare la edițiile anterioare – și să-i izolezi la etajul patru al unui hotel din Mangalia, departe de ochii presei dar cel mai grav, de ochii publicului. Și aici, ca și în multe alte cazuri, s-a plecat probabil de la premisa că așa ceva nu interesează pe nimeni.

Trist și frustrant

În Mangalia nu există un singur afiș care să anunțe acest eveniment, doar în holul hotelului este o indicație pe o coală A4 pentru direcționarea participanților, nu cumva să greșească sala și să nimerască la cel de-al patrulea congres al menopauzei și al anti-ageing. „Zile și Nopti de Literatură” are pretenția de a fi un festival, organizarea se face într-o oarecare măsură și pe bani publici – anul acesta Ministerul Culturii, Cultelor și al Patrimoniului Național a alocat o sumă

importantă care să acopere premiul cel mare, de 10.000 de euro –, dar arată ca un team building sau, în cel mai bun caz, ca un atelier de lucru pentru profesioniști. Ceea ce pînă la urmă nici nu ar fi o mare problemă. Poate fi un workshop și atît. S-ar explica astfel ermetismul său, *oficial* nu ar trebui să intereseze pe nimeni care nu se regăsește pe liste. Dar nu un festival de literatură, așa cum abuziv este numit. În formula bizară de acum nu se justifică nici măcar premiile, care nu folosesc decît la construirea unei imagini false, atît a Uniunii Scriitorilor, cît și a unei Românie, vezi Doamne, interesată de literatură.

Da, e deopotrivă trist și frustrant că singurul festival literar cu pretenții din România este acesta, este trist și frustrant că Ministerul Culturii și Cultelor alege să finanțeze o astfel de manifestare de pe urma căreia nimeni nu are nimic de câștigat, decît, desigur, premianții.

Piți della puradello

Rujul. Lipstic, fată! De firmă sau de tonetă, nu contează. Trebuie să-i zîmbești frumos, că e o meserie grea. Stai cîteva ore pe zi în picioare. Că e la Palat sau la DNA, că-i acasă sau în stradă, e tot aia. Nu știi niciodată cînd apare, cînd deschide ușa aia cu dosul palmei, așa cum o fac doar cei de categoria lui. Iar tu, fată, trebuie să fii pregătită.

Vopsea. Platinum, fată! Platinum sau nu, dar totuși mai bine platinum. Se vede bine ziua, se vede bine și

seara. Uite, asta mai ales cînd ai de făcut un direct din cartierul ăla unde tocmai s-a tăiat lumina. Cum să te vadă altfel, cum să îți zîmbească, dacă nu ai ales culoarea și nuanța, și textura care-ți trebuie? Iar tu, fată, trebuie să fii pregătită.

Oja. Roșie, fată! Roșu e cel mai frumos, dă bine întotdeauna. Și doar nu ești ca alea de pe Politic sau de pe Administrație, care n-au știut niciodată unde e cel mai tare salon de manichiură din oraș.

Numai cifre au în cap! Roșu se lipește bine cu blond platinum. Mai ales dacă-ți croiești și niște stelute aurii pe unghii... Și dă așa marfă cînd îți strîngi mînuța pe microfonul ăla negru! Ai citit undeva că profesional e bine să-i furi atenția omului tău, ca să nu mai fie atent la ce spune. Iar tu, fată, trebuie să fii pregătită.

Ochelarii. Falși, fată! Dacă ai tupeu, trebuie să-ncerci. Îți dau un aer de intelectuală așa, ușor obraznică, iar dacă mai vohrbești și rhrhîit, e

chiar cool. Omul o să fie de-a dreptul impresionat. Nu vede în fiecare zi așa ceva. Și, la cîte bătăi de cap are unul ca el în fiecare zi, îi prinde bine o schimbare de peisaj. O să te țină minte și, de acum încolo, te va căuta din priviri de fiecare dată cînd va coborî treptele alea înalte, cu mîna stîngă lăsată neglijent în buzunar și cu sacoul pe umărul drept. Iar tu, fată, trebuie să fii pregătită.

Tocurile. Înalte, fată! Iar tre' să-ți amintesc de

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

ștersele alea de pe Politic sau Administrație? Le știi doar că merg numai cu balerini și că se vaită tot timpul că li s-au umflat picioarele de la atîta alergat! Iar tu te vezi cu omul ăsta important, care tocmai iese de la DNA sau de la Palat sau din casă și trebuie să te distingi în mulțimea aia ce se-ngrămădește la gura sa. Iar tu, fată, trebuie să fii pregătită.

Hai, fată, că, de le faci pe astea, o să ai o carieră de succes. Ah, să nu uiți, că-i important! Cînd simți că stă camera pe tine, zîmbește și stai în cadru, să te vadă lumea. Poate-ți faci blog și-o să ai nevoie de un portofoliu foto. Ești tu acuma reporteriță la sport, dar, cu oleacă de noroc, peste cîteva ani o să ai propria ta emisiune. Și, la cîte ai făcut s-arăți bine, o să se cheme sigur „Reporter fără frontiere”.

Primii povestitori de la Șosea: Lăzărescu și Teodorovici

Cu *Podul strâmb* și *Ursoaica Lili și Balena Goliat* s-a dat drumul, marți seară, seriei de lecturi publice „Povestitorii de la Șosea”, la Muzeul Țăranului Român (MȚR) din București. Primii „povești” aduși în fața cititorilor au fost Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu, care au lecturat din cele mai recente cărți publicate la Editura Polirom. Teodorovici a ales ultima istorie din *Celelalte povești de dragoste*, iar Lăzărescu a preferat-o pe prima din *Lampa cu căciulă* (cît să întărească afirmația criticului Simona Sora, moderatoarea seriei, că cei doi autori sînt foarte diferiți).

Florentina Ciuverca

„Cel mai fascinant lucru în această întreprindere nu e faptul că există scriitori dornici să se facă auziți, ci că există public dornic să asculte”, a introdus Vintilă Mihailescu seara de lectură, una cu destui cititori ascultători, dar prea puțin curioși, motiv pentru care sesiunea de întrebări și răspunsuri de la final a cam eșuat.

Volumul *Celelalte povești de dragoste* ale lui Lucian Dan Teodorovici vine

cu 11 proze scurte care se învîrt în jurul aceleiași teme: eșecul în iubire. „Rutina și amorul casnic sînt temele principale în volumul acesta, foarte bine încheiat. Amorul unic, care cade adesea în rutină, dar care nu poate fi pînă la capăt altfel decît unic. Și, pe undeva, patetic”, e de părere Simona Sora. „Lucian Dan Teodorovici este un autor foarte personal, așa zice atît de personal încît, de cîte ori a încercat să iasă din propria formulă, n-a reușit pînă la capăt. Scriitura sa este un aliaj rar de umor negru și detentă metafizică”, l-a descris criticul.

Cu mențiunea că „am mereu surprize de la amîndoi”, Simona Sora a mărturisit că tocmai l-a descoperit pe Florin Lăzărescu – novelistul. „Despre Florin Lăzărescu aș îndrăzni să spun acum că este în primul rînd un novelist, deși el s-a afirmat ca romancier. Să scrii proză scurtă este unul dintre cele mai dificile lucruri la care te poți încumeta. El nu mizează pe surpriza finală, cum se obișnuia în proza scurtă, ceea ce este un nou truc al scriitorilor contemporani.” *Lampa cu căciulă*, titlu dat de povestirea ecranizată de Radu Jude și distinsă cu peste 30 de premii, conține titluri selectate de autor din toate povestirile scrise în ultimii zece ani. Una dintre ele a apărut și în prima carte publicată de autor, la o editură mică, într-un tiraj infim. „Primul meu volum a existat oficial doar în cîteva cronici, dar nu a existat și pentru cititori. Avea o copertă atît de urîtă, încît mi-a și fost rușine să o arăt, de aceea am vrut să închei niște conturi cu trecutul”, a explicat Lăzărescu. Cîteva dintre ele ar putea face figură la fel de bună în cinema ca *Lampa cu căciulă*. „Am încă 3-4 povestiri care ar avea potențial de film, dar eu nu scriu gîndindu-mă că ar putea fi transformate în filme. Faptul că *Lampa cu căciulă* a fost ecranizată a fost un noroc. Iar meritul pentru premiile obținute îi

aparține regizorului. Putea la fel de bine să iasă un film prost”, crede scriitorul.

Lecturile – evenimente care ne aduc la „normalitate”

După lecturi, s-a încins o discuție despre proza scurtă, încă un fel de Cenușăreasă a literaturii. „E un gen pe care îl iubesc, însă orice scriitor, vrînd-nevrînd, e puțin dezarmat cînd aude spunîndu-se că proza scurtă nu e de interes public. Aș fi însă puțin ipocrit să spun că e mai dificilă decît romanul. E doar diferită”, a spus Lucian Dan Teodorovici. Florin Lăzărescu l-a completat, concis: „Sînt povești de o pagină care au forța unui roman”.

Cei doi tineri scriitori au avut cîte ceva de spus și despre generația în care au fost încadrați recent (într-un articol din revista „Vatra”), laolaltă cu toți cei care au publicat vreo carte din 2000 încoace: generația douămiiștii. „Mi-e greu să cred că există vreo legătură între Filip Florian, de exemplu, și Ionuț Chiva”, este de părere Lucian Dan Teodorovici. Florin Lăzărescu a adăugat că „după regula asta, Andreea Marin și Mihaela Rădulescu sînt scriitori douămiiști, pentru că amîndouă au publicat cărți”. „Nu înțeleg de unde graba asta de a încadra totul. Mie, personal, îmi repugnă teribil încadrarea într-o generație pe criterii estetice, pentru că fiecare scriitor are o viziune și o abordare proprie, la care a ajuns muncind ani întregi, exersîndu-și scriitura. E atît de diversă literatura actuală, încît chiar nu cred că se poate găsi un concept care s-o acopere”, a completat Teodorovici.

Seara de marți a deschis o serie de evenimente care ne aduc la „normalitate”, după cum a subliniat Florin Lăzărescu: cititorul român ar putea prinde gustul lecturilor publice, considerate prea puțin pasionante la noi. Următorii povești vor sosi la MȚR în iulie.

DAMELE GAZETIERE

Emilia CHISCOPI

Celebri pentru o zi, din întâmplare

Pe pagina a treia a „Opinie de lași”, înainte de rubrica „Ultima oră”, erau înșirate pe două coloane știrile încadrate la „Ultime informații”. Scurte relatări, redactate într-un stil aproape telegrafic, despre accidente, furturi, lucruri mai puțin obișnuite, un fel de follow-up al unor evenimente trecute conturau un jurnal al știrilor de fapt divers din mass-media de astăzi. Nu erau toate „ultime informații”, ci erau mai degrabă niște știri de o însemnătate mai mică, dar care se cereau date la gazetă pentru că alimentau setea cititorilor de a ști ce s-a mai petrecut prin oraș, cine a mai căzut într-un canal, cine și ce și-a mai pierdut, cine pe cine a mai reclamat la poliție. Toate personajele de la „Ultime informații” apăreau cu nume și adresă, ca să fie clar pentru toată lumea despre cine e vorba în poziție. Principiul încălcării intimității și a dreptului la viață privată nu se inventase încă pentru lumea cititorilor de ziare de la 1900, care arăta ca un sat mai mare. Pe 12 mai 1899, de exemplu, cap de coloană era „Domnul Dimache, fost membru la Curtea de Apel, și membru în consiliul comunal” care, „dezgustat de atmosfera politică în care trăia, s-a retras din clubul liberal”. Apoi urma anunțul unei înmormîntări. Cel trecut în veșnicie, domnul Socor Mardar, era un student la Drept. Pe alte două rînduri, era publicată știrea că un agent de control la fabrica de spirt din Bălteni, Ștefan Nedelcu, fusese numit în locul altuia, mai exact în locul domnului Brăiloiu, transferat la Vaslui. „Citim în Le Temps: Domnul Visanti, care a fost ministru și vicepreședinte al Camerei deputaților, a dispărut din București, lăsînd datorii considerabile, și luînd cu el casa teatrului

național român din Iași care, de altfel, i-a și fost încredințată”. Știrea făcea referire la Andrei Vizanti, fruntaș liberal, fost președinte al comitetului teatral, care fugise din țară pentru a scăpa de consecințele unei delapidări. Ediția avea, de altfel, în deschidere, documente care atestau niște falsuri comise de Vizanti înaintea fugii. În continuare, două știri despre două doamne, D-ra Olga Neamțu, din str. Alecsandri nr. 2 și doamna Cuparencu, din Copou, care se tînguiră poliției că „în timpul ploaiei” și-au pierdut ceasurile mici, de aur. Urmează două scurte informații despre trafic. În loc de mașini avem însă trăsuri. „Eri, în timpul ploaiei, canalul ce se face în fața cofetăriei Tufli s-a prăbușit. Birja cu un cal nr. 2 a lui Vasca Liza trecînd pe acolo și neobservînd prăbușirea, că era plin cu apă, a căzut în canal. Din fericire nimeni nu era în trăsura și sîrînd trecătorii au scos-o afară.” „Birjarul cu doi cai nr. 24, pe cînd scobora pe strada Carol, a dat peste elevul Dimitrie Zaharia de la gimnaziul Ștefan cel Mare, trecînd caii și trăsura peste el fără să-l atingă. Băiatul însă a leșinat de spaimă dar peste cîteva minute și-a venit în fire.” Sărim peste știrea din categoria „loviților de tren” și ajungem la ultima știre, despre o tîlhărie: „Băiatul lăncu Leib de la crîșmarul Ițic Abramovici din strada Palat a stricat broasca de la tejghea și a furat suma de 30 de lei dispărînd în urmă. Poliția fiind înștiințată s-a pus la urmărirea lui și l-a găsit. Dar nu mai avea nici un ban asupra sa căci îi cheltuisese pe toți”. Despre cum i-a dat banii înapoi crîșmarului, în numărul viitor.

Florin Lăzărescu, Simona Sora și Lucian Dan Teodorovici la Clubul Țăranului Român

AVANPREMIERĂ EDITORIALĂ – *BESTIAR* DE JULIO CORTÁZAR

Cea de departe

– Jurnalul Alinei
Reyes –

Traducere de Ema Stoleriu

12 ianuarie

Azi-noapte a venit iar, eu eram tare plictisită de brățări și de vorbe mieroase, de *pink champagne* și de mutra lui Renato Viñes, ah, fața aia de focă gîngavă, de portret al lui Dorian Gray în ultima fază! M-am culcat cu gust de bomboane de mentă, de Boogie del Banco Rojo, de mama căscînd, cenușie la chip (cum este de obicei cînd se întoarce de la petreceri, cenușie și adormită, uriaș peste mort și atît de diferită de ea însăși).

Și Nora care spune că poate dormi cu lumină, cu zgomot, printre comentariile grăbite ale surorii ei pe jumătate dezbrăcate. Ce fericite sînt, eu sting lumina și mîinile-mi dispar, mă despoi strigînd de tot ce e diurn și mișcător, vreau să dorm și sînt un clopot îngrozitor ce răsună, un val, lanțul pe care Rex îl țirîie toată noaptea printre tufe de lemn-ciînesc. *Now I lay me down to sleep...* Trebuie să tot îngîn versuri sau să încerc sistemul de a căuta cuvinte cu a, apoi cu a și e, cu cinci vocale, cu patru. Cu două și o consoană (*oră, odă*), cu trei consoane și o vocală (*spre pled*) și iarăși versuri, *luna veni-n fierărie cu trena-i de chiparoase, copilul o vede, o vede, copilul stă și-o privește*. Cu trei vocale și trei consoane alternativ, *cabală, lagună, animal; Uranus, rafală, revela*.

Așa trec ore: cu patru, cu trei și două, și pe urmă palindromuri. Cele ușoare, *salta Le, el atlas, amigo, no gima*; cele mai dificile și mai frumoase, *átale, demoniaco Cain, o me delata; Anás usó tu auto, Susana*. Sau încîntătoare anagrame: *Salvador Dalí, Avida Dollars, Alina Reyes, es la reina y...*, Alina Reyes este regina și... Asta-i minunată, pentru că deschide un drum, pentru că nu se sfîrșește. Pentru că regina și...

Nu, e groaznică. Groaznică fiindcă-i face drum ăsteia care nu-i regina și pe care o urăsc din nou, cînd se lasă noaptea. Pe asta care e Alina Reyes, dar nu regina din anagramă; care poate fi orice, cerșetoare la Budapesta, prostituată de bordel în Jujuy¹ sau slujnică în Quetzaltenango², oriunde, departe, dar nu regină. Și totuși, e Alina Reyes și din pricina asta azi-noapte a venit iar, am simțit-o și-am urît-o.

20 ianuarie

Uneori știu că îi e frig, că suferă, că este bătută. Și nu pot decît s-o urăsc din răspuțeri, să detest mîinile care o doboară la pămînt și s-o detest și pe ea, pe ea chiar mai mult pentru că este bătută, pentru că sînt eu și este bătută. Ah, de

CARTEA

Puteți citi în această ediție a „Suplimentului de cultură” una dintre povestirile *Bestiarului*, *Cea de departe*. Volumul va apărea în această vară în colecția „Biblioteca Polirom”.

Bestiar este primul volum de povestiri pe care Cortázar îl semnează, în 1951, cu adevăratul său nume. Cele opt povestiri fantastice cuprinse în acesta vorbesc despre lucruri și întîmplări obișnuite ce ajung să capete pe nesimțite dimensiunile unui coșmar sau scot la iveală lumi paralele. De la casa aparent banală care este ocupată de niște creaturi misterioase pînă la enigmatică Delia, expertă în dulciuri, ai cărei logodnici mor în împrejurări ciudate, de la Alina Reyes, ce trăiește viața altei femei, aflate la mare depărtare, pînă la ferma bîntuită de un leu însetat de sînge, Cortázar ne oferă o lectură surprinzătoare, care ne schimbă percepția asupra realității.

fapt nu mă aduce la disperare cînd dorm, sau cînd stau și croiesc o rochie, sau cînd e ora de primire a mamei și eu servesc ceaiul doamnei de Regules ori băiatului soților Rivas. Atunci îmi pasă mai puțin, e oarecum ceva personal, sînt eu cu mine însămi; o simt mai stăpînă pe nenorocirea ei, îndepărtată și singură, dar stăpînă pe ea. Să suferă, să înghețe; eu îndur aici și cred că o ajut puțin. Ca atunci cînd faci bandaje pentru un soldat care n-a fost încă rînit și-ți cade bine, simți că-i alini durerea încă dinainte, prevăzătoare.

N-are decît să suferă. O sărut pe doamna de Regules, îi întind ceaiul băiatului soților Rivas și mă întăresc spre a rezista pe dinăuntru. Îmi spun: „Acum trec peste un pod înghețat, acum zăpada îmi intră în pantofii rupți”. Nu c-aș simți ceva. Știu numai că se întîmplă așa, că undeva aiurea trec peste un pod chiar în clipa cînd (dar nu știu dacă e chiar în clipa cînd) băiatul soților Rivas îmi acceptă ceaiul, luîndu-și cea mai grăitoare expresie de țicnit. Și pot face față cu succes fiindcă sînt singură printre ființele astea fără rost și nu sînt chiar atît de disperată. Aseară Nora a rămas ca trîsnită, m-a întrebat: „Dar ce ți se întîmplă?”. I se întîmplă aceleia, mie de departe. Trebuie să fi pățit ceva oribil, o bătea cineva sau era bolnavă și chiar în clipa în care Nora începea să cînte Fauré iar eu stăteam la pian, uitîndu-mă la Luis María cît era de fericit, cu coatele sprijinite pe coada pianului care-l încadra, privindu-mă mulțumit cu o murtă de cățeluș, în așteptarea arpegiilor, amîndoi atît de aproape și iubindu-ne atît de mult. E și mai rău cînd aflu ceva nou despre ea în vreme ce dansez cu Luis María, sărutîndu-l sau pur și simplu stînd aproape de Luis María. Pentru că eu, cea de departe, nu sînt iubită. E cea parte din mine pe care n-o iubește nimeni, și cum să nu fiu sfîșiată pe dinăuntru

simțînd cum sînt bătută și cum zăpada îmi pătrunde în pantofi cînd Luis María dansează cu mine și mîna lui pe talie urcă încet, precum căldura la amiază, o savoare de portocale aromate sau de trestii biciuite de vînt, iar ea este bătută și mi-e cu neputință să mă împotrivesc și atunci trebuie să-i spun lui Luis María că nu mi-e bine, de vină e umezeala acestei zăpezi pe care n-o simt, pe care n-o simt și care îmi pătrunde în pantofi.

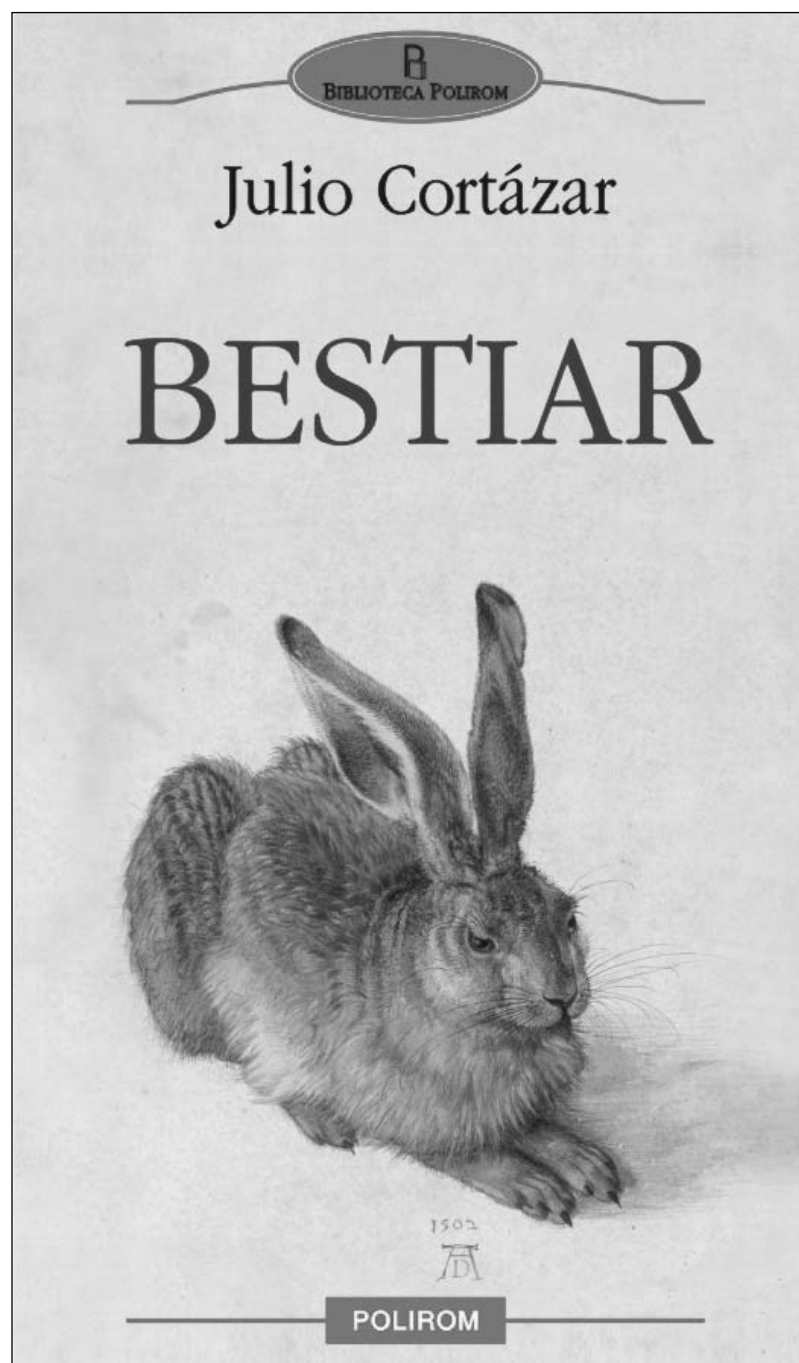
25 ianuarie

Bineînțeles, Nora a venit să mă vadă și mi-a făcut o scenă. „Drăguță, e ultima oară cînd te rog să mă acompaniezi la pian. Ne-am făcut de ris.” Ce-mi păsa mie că ne făceam de ris, am acompaniat-o cum am putut, îmi aduc aminte că o auzeam în surdina. *Votre âme est un paysage choisi...*, dar îmi vedeam mîinile pe clape și mi se părea că nu cîntau rău, că o acompaniau pe Nora așa cum se cuvine. Și Luis María se uita la mîinile mele, sărăcuțul de el, eu cred că din pricină că nu îndrăzneam să mă privească în față. Pesemne sînt tare ciudată.

Biata Norita, s-o acompanieze alta. (Asta pare tot mai mult o pedeapsă, acum mă recunosc acolo numai cînd trebuie să fiu fericită, cînd sînt fericită, cînd Nora cîntă Fauré mă recunosc acolo și nu mai rămîne decît ura.)

Noaptea

Cîteodată e duioșie, o subită și necesară duioșie față de cea care nu e regină și se află pe undeva departe. Mi-ar plăcea să-i trimit o telegramă, să-i trimit salutări, să aflu dacă sînt bine copiii ei sau dacă n-are copii – pentru că eu cred că acolo n-am copii – și dacă are nevoie de încurajare, de milă, de bomboane. Azi-noapte am adormit încropînd mesaje, stabilînd puncte de întîlnire. Voi sosi joi stop așteaptă pe pod. Care pod? E o obsesie ce

revine cum revine Budapesta unde trebuie să fie atîtea poduri și atîta zăpadă care se topește. Atunci mă ridic în capul oaselor în pat, țepăna, și aproape că strig, aproape că dau fuga s-o trezesc pe mama, s-o mușc ca să se trezească. Gîndindu-mă doar. Încă nu-i ușor s-o spun. Gîndindu-mă doar c-aș putea să plec chiar acum la Budapesta, dacă mi s-ar năzări într-adevăr. Sau la Jujuy, sau la Quetzaltenango. (Am căutat iar aceste nume pe care le scrisesem cu cîteva pagini mai înainte.) Nu-s de nici un folos, totuna ar fi să spun Tres Arroyos³, Kobe sau Florida⁴, numărul patru sute. Rămîne doar Budapesta, căci acolo e frigul, acolo sînt bătută și maltratată. Acolo (am

visat asta, nu-i decît un vis, dar cum adevărat și se insinuează în starea de veghe!) e cineva care se numește Rod – sau Erod, sau Rodo – și el mă bate iar eu îl iubesc, nu știu dacă-l iubesc însă mă las bătută, asta se întîmplă în fiecare zi, deci îl iubesc cu siguranță.

Mai tîrziu

Minciună. L-am visat pe Rod sau l-am plămădit dintr-o imagine oarecare din vis, deja estompată. Rod nu există, trebuie să fiu pedepsită acolo, dar cine știe dacă e un bărbat, o mamă furioasă ori o singurătate.

Să mă duc să mă regăsesc. Să-i spun lui Luis María: „Să ne căsătorim și să mă

AUTORUL

duci la Budapesta, pe un pod unde-i zăpada și unde e cineva“. Îmi spun: și dacă sînt eu? (Pentru că mă gîndesc la toate astea cu tainicul avantaj de a nu dori să le cred de-a binelea. Și dacă sînt eu?) Mă rog, dacă sînt eu... Dar numai neună, numai... Ce lună de miere!

28 ianuarie

M-am gîndit la ceva ciudat. De trei zile nu-mi mai dă nici un semn cea de departe. Poate că acum n-o mai bat sau a reușit să-și găsească un adăpost. Să-i trimit o telegramă, niște ciorapi... M-am gîndit la ceva ciudat. Soseam în orașul acela îngrozitor și era seară, o seară verzuie și apoasă cum nu sînt nicicînd serile dacă nu le ajuți imaginîndu-ți-le. Pe partea străzii Dobrina Stana, de unde în zare se vede Skorda, cai cu coama plină de turturi și polițai înțepeniți, pîini mari, aburinde și pale de vînt zgîlțind ferestrele. Să merg pe Dobrina ca o turistă, cu harta în buzunarul taiorului albastru (să-mi las mantoul la Burglos pe frigul ăsta!), pînă la o piață chiar lîngă fluviu, aproape deasupra fluviului răsunător, cu sloiuri de gheață și șleperi și vreun pescăruș care acolo s-o fi numind *sbunáia tjéno* sau și mai rău.

Am bănuț că după piață urma podul. Mi-am imaginat numai, n-am vrut să merg mai departe. Era seara cu concertul Elsei Piaggio de Tarelli la Odeón, m-am îmbrăcat fără nici un chef, presimțind că pe urmă mă va pîndi insomnia. Mania asta de a gîndi noaptea, în puterea nopții... Cine știe dacă n-aveam să mă rătăcesc! Cînd călătorești cu gîndul, inventezi tot felul de nume, și le amintești imediat: Dobrina Stana, *sbunáia tjéno*, Burglos. Dar nu mi-e cunoscut numele pieței, și într-un fel parcă ajunsesem într-adevăr într-o piață din Budapesta și mă simteam pierdută neștiindu-i numele; acolo unde un nume e o piață.

Vin acum, mamă. O să ajungem la timp la Bach al tău și la Brahms al tău. E un drum atît de simplu. Fără piețe, fără Burglos. Aici, noi două, acolo, Elsa Piaggio. Ce păcat că m-am intrerupt! Știu că mă aflu într-o piață (dar nu mai e sigur, doar îmi imaginez așa ceva și asta nu-i mare lucru.) Și că acolo unde se sîrșește piața începe podul.

Noaptea

Începe, continuă. Între finalul concertului și primul bis i-am aflat numele și drumul. Piața Vladas, podul Tîrgurilor. Străbătînd piața Vladas am mers mai departe pînă la capul podului, ca și cînd m-aș fi plimbat, dorînd la răsîmpuri să zăbovesc în fața caselor sau a vitrinelor, a unor copii înfolfiți și a fîntînilor cu eroi de vază, cu pelerine ninse, Tadeo Alanko și Vladislav Néroy, băutori de *tokay* și țambalagii. O vedeam pe Elsa Piaggio inclinîndu-se, între două piese de Chopin, sărăcuța de ea, și de la mine din stal se ieșea direct în piață, la intrarea pe pod printre coloane uriașe. Dar eu îmi imaginam toate astea, atenție, e la fel ca atunci cînd scornești anagrama *e regina și...* în loc de Alina Reyes sau cînd mi-o închipui pe mama acasă la familia Suárez și nu lîngă mine. Nu-i bine să cad pradă deșertăciunii: asta-i ceva doar al meu, numai ca să-mi fac chef, plăcerea mea regească. Regească din pricina Alinei, mă rog. Nu e ca atunci cînd o simt că tremur de frig și că e maltrată, asta-i cu totul altceva. Acum am chef să fac așa și continuu cu plăcere, vreau să știu încotro se

îndreaptă, să aflu dacă Luis María mă duce la Budapesta, dacă ne căsătorim și-l rog să mă ducă la Budapesta. Dar mi-e mai lesne să mă apuc să caut podul acela, s-o pornesc în căutarea mea și să mă găsesc ca acum, fiindcă iată, am și străbătut jumătate de pod printre strigăte de bravo și aplauze, printre „Albeniz!“ și iar aplauze și „Poloneza!“, ca și cum asta ar avea vreun sens în zăpada spulberată care mă împinge din spate odată cu vîntul, pe cînd mîini de burete mă prind de talie și mă poartă spre mijlocul podului.

(E mai comod să vorbesc la prezent. Asta se întîmpla la opt, cînd Elsa Piaggio interpreta al treilea bis, cred că era ceva de Julián Aguirre sau Carlos Gustavo, ceva cu pașiști și păsărele.) Dar cu timpul am devenit o nerușinată, nu mai am pic de respect. Mi-aduc aminte că într-o zi mi-am zis: „Acolo sînt bătută, acolo zăpada îmi pătrunde în pantofi și îmi dau seama de asta pe loc, cînd mi se întîmplă ceva acolo îmi dau seama chiar în clipa aceea. „Dar de ce chiar în clipa aceea? Poate că ajunge pînă la mine cu întîrziere, poate că nici nu s-a întîmplat încă. Poate că o vor omorî în bătaie peste paisprezece ani, sau sînt deja o cruce și un număr în cimitirul Sfînta Ursula. Și mi se părea nostim, posibil și atît de prostesc. Pentru că după asta cazi întotdeauna în timpul simultan. Dacă acum ea ar păși realmente pe pod, știu că mi-aș da seama imediat de aici. Mi-amintesc că m-am oprit să privesc fluviul ce părea o maioneză care s-a tăiat, izbindu-se ca turbat de stilpi, vîind și biciuindu-i. (Asta mi-o imagineam eu.) Merita efortul de a mă apleca peste parapetul podului, simțînd în urechi zgomotul sloiurilor care se spîrgeau acolo jos. Merita să stau acolo, în parte pentru privești, în parte pentru teama care-mi izvora dinlăuntru – sau era poate din pricină că eram îmbrăcată subțire, cu fulgiua ce se topea și mantoul uitat la hotel. În definitiv, eu sînt o fată modestă, fără ifose, dar să nu-mi spună nimeni că i s-a mai întîmplat și alceia la fel, să călătorească prin Ungaria în plin Odeón. Asta ia cu frig pe oricine, dragă, aici sau în Franța.

Însă mama mă tot trăgea de mîneacă, aproape că nu mai era nimeni în stal. Mă opresc cu scrisul aici, n-am chef să-mi mai amintesc tot ce m-am gîndit. Îmi face rău să-mi tot amintesc. Dar e sigur, absolut sigur; m-am gîndit la ceva ciudat.

30 ianuarie

Bietul Luis María, mare prost că s-a însurat cu mine! Nu știe ce-și ia în spinare. Sau sub el, cum spune Nora, care pozează în intelectuală emancipată.

31 ianuarie

Ne vom duce acolo. A fost atît de repede de acord, încît mai că-mi vine să strig. Mi-a fost frică, mi s-a părut că el intră prea ușor în jocul ăsta. Și n-are habar

de nimic, e ca micul pion de lîngă regină care termină partida pe nesimțite. Micul pion Luis María, lîngă regina lui. Regina și...

7 februarie

Să-mi vin în fire. N-o să scriu sfîrșitul gîndurilor mele din timpul concertului. Ieri seară am simțit-o că suferă iar. Știu că acolo mă bat pesemne din nou. Nu pot s-o ignor, dar gata cu povestitul. Dacă m-aș fi mărginit să scriu toate astea din plăcere, ca să-mi ușurez sufletul... ar fi fost mai rău, o dorință de a cunoaște pe măsură ce reciteam; de a găsi o cheie în fiecare cuvînt așternut pe hîrtie după nopțile astea. Ca atunci cînd mi-am imaginat piața, fluviul cu sloiuri și zgomotele, iar apoi... Dar nu mai scriu, n-o să mai scriu în veci.

Să mă duc acolo și să mă conving că celibatul îmi făcea rău, atît și nimic mai mult, la douăzeci și șapte de ani să fii fără bărbat. Acum o să fie cățelușul meu, prostul meu, gata cu gînditul și să trăim, în sfîrșit să trăim, e mai bine.

Și totuși, de vreme ce voi pune capăt acestui jurnal – căci ori mă mărit, ori țin un jurnal, și una și alta nu se poate –, nu vreau acum să mă despart de el fără

s-o spun cu bucuria speranței, cu speranța bucuriei. Ne ducem acolo, dar n-o să fie cum mi-am imaginat în seara concertului. (Mai scriu asta și gata cu jurnalul, spre binele meu.) Pe pod o voi găsi și ne vom uita una la alta. În seara concertului îmi răsuna în urechi trosnetul sloiurilor de gheață spîrgîndu-se acolo jos. Și va fi victoria reginei asupra acestei aderențe maligne, asupra acestei uzurpări nedrepte și ascunde. Se va supune dacă sînt eu cu adevărat, va pătrunde în zona mea luminoasă, mai frumoasă și mai sigură; doar mergînd alături de ea și punîndu-i o mîină pe umăr.

Alina Reyes de Aráoz și soțul ei au sosit la Budapesta pe 6 aprilie și au tras la Ritz. Era cu două luni înainte de divorțul lor. A doua zi după-amiaza, Alina a ieșit să vadă orașul și cum se topea zăpada. Pentru că îi plăcea să se plimbe singură – se mișca repede și era curioasă –, a colindat prin mai multe locuri căutînd vag ceva, dar fără să și-o pună în gînd cu strășnicie, lăsînd ca dorința să aleagă și să se manifeste prin impulsuri bruște care o purtau de la o vitrină la alta, pe la prăvălii și pe străzi diferite.

Ajunse la pod și-l străbătu pînă la mijloc, mergînd acum anevoie fiindcă ninsoarea o bătea în față și dinspre Dunăre se ridică un vînt năprasnic, care te zguduie și te biciuiește. Își simțea fusta lipindu-i-se de coapse (nu era bine îmbrăcată) și pe nepusă-masă dorința de a face cale întoarsă, de a reveni în orașul cunoscut. În mijlocul podului pustiu, femeia în zdrențe cu păr negru și lîns aștepta, cu ceva fix și avid pe fața-i sinuoasă, în mîinile îndoite, puțîn strînse, dar care se întindeau deja. Alina veni lîngă ea schițînd, acum era sigură, gesturi și mișcări ca după o repetiție generală. Fără teamă, eliberîndu-se

Julio Cortázar (1914-1984) a debutat cu volumul de povestiri *Bestiario* (1951), urmat de *Sfîrșitul jocului* (1956), *Armele secrete* (1959), *Toate focurile*, *focul* (1966; Polirom, 2003), *Ocolul zilei în optzeci de lumi* (1967). Pe lîngă capodopera *Șotron* (1964; Polirom, 2005), a mai scris romanele *Examenul* (1950), *Premiile* (1960), *62: model de asamblat* (1968), *Cartea lui Manuel* (1974). A publicat, de asemenea, volume de poezii, teatru și eseuri. Filmul *Blow-up* al lui Michelangelo Antonioni este inspirat dintr-o năvelă a lui Cortázar, *Funigei*. La Editura Polirom au mai apărut *Manuscris găsit într-un buzunar și alte povestiri* (2003) și *Idolul Cicladelor* (2006).

în sfîrșit – așa credea, cu un tremur năvalnic de bucurie și de frig –, se apropie și-și întinse și ea mîinile, refuzînd să gîndească, iar femeia de pe pod i se cuibări la piept și amîndouă se îmbrățișară, rigide și tăcute pe pod, cu fluviul dezlănțuit izbindu-se de stilpi.

Alina simți dureros închizătoarea genții pe care îmbrățișarea strînsă i-o înfigea între sîni cu o stăruință blîndă, suportabilă. O impresurase pe femeia aceea numai piele și os, simțînd cum i se lăsa în brațe într-o dăruire totală, cum fericirea înfiripată sporea ca un imn, ca slobozirea unor porumbei, ca fluviul cîntînd. Închise ochii în contopirea desăvîrșită, ferindu-se de senzațiile din afară, de lumina crepusculară; dintr-odată cumplit de istovită, dar sigură de victorie, fără s-o savureze știînd-o atît de a ei, în sfîrșit.

I se păru că una din ele plîngea încetisor. Trebuie să fi fost ea, fiindcă își simți obrăjii umezi, și unul din pomeți o dură de parc-ar fi lovit-o cineva. Și tot așa și gîtul, pe neașteptate și umerii, împovărați de o oboseală nesfîrșită. Cînd deschise ochii (poate că deja începuse să strige) văzu că se desprinseseră din îmbrățișare. Acum strigă cu adevărat. De frig, pentru că zăpada îi pătrundea în pantofii rupți, pentru că spre piață se îndrepta Alina Reyes, nespus de frumoasă în taiorul ei albastru, cu părul desfăcut ușor în bătaia vîntului, fără să se uite în urmă și îndepărtîndu-se.

- 1 Provincie în extremitatea de nord a Argentinei.
- 2 Al doilea oraș, după capitală, din Guatemala.
- 3 Oraș argentinian („Trei Piriuri“).
- 4 Stradă comercială, plină de pitoresc, din Buenos Aires.

IN MEMORIAM MARCEL CHIRNOAGĂ

„Arta trebuie să fie ca o scrisoare de dragoste”

Pe 4 iunie, la Galeriile Dana din Iași (str. Prof. Cujbă, nr.17), a avut loc vernisajul expoziției comemorative „Marcel Chirnoagă”. Graficianul, considerat unul dintre cei mai importanți artiști plastici contemporani, a murit în aprilie 2008. Figura sa a fost rememorată la Iași de Dan Erceanu, Dragoș Pătrașcu și Grigore Ilisei, cel din urmă fiind autorul unui portret Marcel Chirnoagă realizat cu puțin timp înaintea dispariției sale. Publicăm în acest număr un fragment din interviul acordat de artist în 1997 lui Grigore Ilisei, în cadrul emisiunii „Oleacă de taifas” de la TVR Iași. De altfel, este unul dintre puținele dialoguri pe care Marcel Chirnoagă le-a purtat în fața reportofonului sau a camerei de luat vederi. Acesta descrie câteva episoade spectaculoase ale biografiei sale și vorbește despre munca sa în raport cu cea a artiștilor contemporani.

Interviu realizat de Grigore Ilisei

Domnule Chirnoagă, ați încercat, cu mulți ani în urmă, să fugiți din închisoarea care era comunismul. N-ați reușit, dar a fost o întâmplare cu adevărat unică în felul ei. Sinteți un mare artist, însă fără studii de specialitate. E vorba de excepția care confirmă regula? E posibil să izbutești și așa urcușul?

Sînt mulți mari artiști cu un asemenea tra-seu și în secolul nostru, ca să nu vorbim de monștrii sacri din celălalt veac, Rodin,

Van Gogh și Gauguin. Iar în secolul XX și românii de-ai noștri au fost mulți care n-au avut studii de specialitate sistematice. Eu am studiat matematicile și am absolvit Facultatea de Fizico-Matematici în 1952. Am fost elevul lui Dan Barbilian, marele poet Ion Barbu, și al profesorului Octav Onicescu, specializat fiind în calculul probabilităților și algebră axiomatice.

Doi mari matematicieni și, în același timp, spirite renaștiste ale culturii românești.

Acestor doi mari profesori le-am datorat iluzia că vocația mea este matematica.

Înțeleg că vi s-a părut un timp că acesta era drumul pe care trebuia să mergeți?

Da, dar din motive independente de voința mea am ajuns meteorolog. M-am reciclat în fizica atmosferică și meteorologie, am lucrat la Băneasa șapte ani, făcînd o treabă cu titlu pompos, protecția navigației aeriene. Dădeam buletine de zbor piloților care plecau în curse.

Asta, iarăși, e o altă pagină spectaculoasă, cu iz aproape exotic, a biografiei dvs. Dar cînd s-a petrecut întîlnirea cu grafica?

Ei!, s-a petrecut cum se petrece normal cam la toți copiii. Din copilărie. Copiii se exprimă mai ușor în desen. Aproape toți copiii. Desenează cu drag. Fac portretul mamei, portretul cățelului. Pisica, purcelul...

E o formă de exprimare și de exteriorizare mai lesnicioasă.

Da, o expresie a dialogului cu lumea înconjurătoare.

Cînd ați trecut dincolo de această nevoie de exprimare, de comunicare, s-o numim spontană, și v-ați asumat arta ca un mod esențial de vorbire a ființei cu lumea?

Pot să vă spun că debuturile le-am făcut de tinerel, dar fără convingere. Convingerea că arta în general – că m-am ocupat și de sculptură – e o treabă serioasă mi-a venit tîrziu, după treizeci de ani. După treizeci de ani am început să cred cu tărie că rostul meu în viața asta e să fiu artist.

Și cum a apărut această iluminare?

Foarte greu de lămurit. Că n-a fost un fel de iluminare, cum ziceți, n-a fost revelație. Mi-a făcut din ce în ce mai multă plăcere să desenez, să sculptez, să mă îndelnetnicesc puțin și cu scenografia. Și din motive independente de voința mea, n-am mai avut cum să mă consacru matematicilor și nici meteorologiei. Din cauza dosarului de cadre.

Cu alte cuvinte, contextul și biografia au jucat un rol în alegerea dvs.

Da. De cînd m-am apucat de desenat, de cînd eram încă student la matematici, am avut un respect pentru profesionalism. Pentru treaba săvîrșită la meserie. Cînd am demisionat de la meteorologie, m-am pus la ambiție, să fac treaba cu meserie și am început să învăț meserie. Din cărți mai întii. Pe urmă i-am întîlnit pe profesorul Vasile Cazar și pe asistentul lui, Ion State, care m-au încurajat și m-au îmbrîncit, aș zice eu, ca să studiez și să mă dumiresc cu principiile imaginii, imaginea pe care doream să o creez, imaginea emoțiilor, sentimentelor, gîndurilor mele. Și așa că am fost încurajat de niște colegi.

Chiar de nu urmezi un învățămînt specializat, sistematic, de o ucenicie tot e nevoie ca să se atingă măiestria.

Da, sigur. Dar ucenicia am făcut-o absolut singur.

Ca autodidact?

Autodidact în strictul sens al cuvîntului. N-am lucrat niciodată în atelierul unui maestru.

Exemplul dvs. dovedește viabilitatea și a unei asemenea căi.

Sigur că da. Sînt de citat numeroase nume de maestri ai artei românești și ai artei universale care n-au avut studii de specialitate.

Ați părăsit meteorologia, unde vă ocupați de elaborarea buletinelor meteo pentru piloți. Ați fost silit să o faceți, pentru că în dosarul dvs., din punctul de vedere al cadrelor, nu erau limpezirile dorite de politrucii timpului. Originea nu era sănătoasă, cum se spunea pe atunci. Ați îmbrășsat artele ca o profesie. V-ați înscris pe această traiectorie cu mult curaj, deși nu mai erati foarte tînr. Dar și aici au fost destule vîmi. Contextul nu era deloc favorabil libertății de creație. Era perioada caznelor realismului socialist. Forța creatorului a izbutit însă să surmonteze toate aceste aprige obstacole. Cred că n-a fost de fel ușor...

Eu zic că se exagerază puțin cu aceste cazne ale realismului socialist. Se manifestau prin niște ședințe de îndrumare a artiștilor la Uniunea Artiștilor Plastici, la care veneau niște tovarăși de la Minister sau de la Comitetul Central...

Erau faimoasele brigăzi de îndrumare.

Nu erau brigăzi de îndrumare, ci niște directori la Direcția Artelor Plastice, niște

Lucrări din ciclul *Corabia nebunilor* au fost prezentate și în expoziția de la Iași, de la Galeriile Dana

„ÎN POLITICA UNEI ȚĂRI, PROBLEMA CULTURII ESTE ESENȚIALĂ”

Artiștii nu vor putea ignora gustul publicului și, în același timp, preocupîndu-se să nu coboare ștacheta exigenței. Cum vedeți în acest context ziua de azi și de mîine a artelor frumoase de la noi?

Bine, fenomenul l-am constatat și mi-l amintesc într-un fel din copilăria mea. L-am sesizat și în țările foarte dezvoltate. Cel mai bine se vinde kitsch-ul. Și este o mare producție de kitsch-uri în piața la Veneția, în centrul Parisului, la Varșovia, tot în piață, unde sînt niște acuareluțe, niște nudulețe, niște peisaje făcute destul de la meserie de făcătorii de kitsch-uri. Și atunci bunul turist și bunul consumator de artă vor să-și pună în sufragerie un peisaj, care să-i aducă aminte de călătoria lui pe acolo, în dormitor un nuduleț, ca să-i dea gînduri bune și așa mai departe. Pe de altă parte, este arta cu pretenție de A mare, care, mai ales după război, umblă pe căi misterioase. Întii i se spunea abstractă, eu îi zic nefigurativă, pentru că am scăpat de la matematici și știu ce-i aia abstract. Un obiect care nu seamănă cu obiectele făcute de Dumnezeu este cît se poate de concret, nu abstract. Că e vorba de un tablou, cu niște pete de culoare, avem de a face cu un obiect

și nu cuprinde nici un fel de efort de abstractizare din partea artistului. Deci a fost arta abstractă, nefigurativă, a fost conceptualism, a fost suprarealism, au fost tot soiul de „isme”. Și pop art, un fel de artă inventată de niște americani buni. Acum facem instalații. Sigur că unele dintre lucrările acestea conțin și un mesaj, chiar dacă artistul contestă singur că ar vrea să spună ceva cu ele. Dar, fără să-și dea seama, spune ceva. Și alea sînt artă. Celelalte reprezintă un soi de exercițiu de nu știu ce. Nu mai ajung la public și, din păcate, ajung în niște muzee. Dau un exemplu, care pe mine m-a făcut praf. La Muzeul de Artă Contemporană din Roma, ca și la Muzeul de Artă Contemporană din Paris, la Centrul Pompidou, există niște cutii cu căcatul artistului Manzoni. Niște cutii de tablă, pe care artistul, pe etichetă, a scris că e căcatul lui din ziua cutare. Și s-a semnat. Iar la Roma era și un certificat de autenticitate cu ștampila notariatului, în care se specifica faptul că artistul n-a făcut decît 24 de multipli. Ce dracu, măi, să mai înțelegi?

Mi-ați mărturisit în discuțiile preliminare pe care le-am avut că sinteți dezamăgit că arta românească, unul dintre

produsele bune pentru export, este foarte puțin cunoscută în străinătate. Și o spuneți dvs., care ați umblat prin diferite colțuri ale planetei și v-ați bucurat de succes, iar arta dvs. a fost prețuită de oamenii cei mai feluriți, de la neofiți la rafinați cunoscători. De ce se știe așa de puțin pe glob despre arta românească?

Eu consider că în politica unei țări problema culturii este esențială. Mai ales în cazul unei țări ca România, care nu se poate lăuda, cum s-a încercat, cu tonele de oțel pe cap de locuitor și nici cu puterea ei militară. Cultura trebuie să reprezinte fața acestei țări pentru tot mapamondul. România, încă de pe vremea lui Maiorescu și de pe vremea lui Iorga și Nicolae Titulescu, a neglijat din punct de vedere politic această chestiune. Nu s-a făcut publicitate și nu s-au întreprins destule eforturi pentru propagarea artei românești în lume. Și acum se argumentează că Brîncuși, că Victor Brauner s-au afirmat de capul lor. Nu-i adevărat. S-au afirmat încurajați de țara lor de adopție, de Franța. Brîncuși figurează în enciclopediile lumii ca artist al școlii din Paris, născut din întâmplare la Hobița.

secretari de partid. Veneau să ne atragă atenția asupra tematicii esențiale pentru următoarea expoziție de stat. Că era electricitatea, că era industria grea sau colectivizarea totală și radicală a agriculturii, ni se dădeau niște tematici. Sau în 1957 ni s-a cerut să reflectăm împlinirea a 50 de ani de la răscoalele țărănești. Se încheiau contracte, se încasau avansurile repejor și se făceau lucrările. Dacă erau acceptate de juriu se plătea și lichidarea la contract, dacă nu rămânea dator cu avansul încasat.

Ați avut multe lichidări ori mai multe restituiri de avans?

Nu prea multe. Dar au fost. De asta am pomenit de 1907. În cazul acestei comenzi nu mi s-a mai plătit lichidarea. Am rămas doar cu avansul. Mi s-au luat lucrările cu pricina, dar nu erau destul de socialiste, ci mai mult realist critice. Unii artiști erau constrînși într-un fel de nevoile financiare. Nu li se cumpărau lucrările dacă nu se înscriau în linia oficială a realismului socialist. Dar avem cazul maestrului Corneliu Baba, Lucian Grigorescu, Vasile Cazar, care nu exprimau în creațiile lor chiar realismul socialist ortodox, stalinist, și lucrările lor au fost totuși acceptate.

În 1976 v-ați decis să părăsiți România. Și nu oarecum. V-ați dus în Delta, la Sfîntu Gheorghe, v-ați antrenat, vîsliind, în vederea plecării cu o barcă pe mare. Și nu de unul singur, ci cu fiica. Ce-a determinat gestul dvs., care poate părea de-a dreptul aventuros? Fugeți ilegal din România și încercați să străbateți cu o barcă drumul pe mare, de la Sfîntul Gheorghe la Istanbul.

A fost o ilegalitate pe care cei de la Serviciul de Pașapoarte mi-au făcut-o. Fusesem de două ori în Statele Unite, fără să fiu membru de partid. Am fost incurajat de cei de la Ministerul Culturii, zic eu, ca element de propagandă. Vroiau să dovedească cu lucrările mele liberalismul regimului. De asta mi

se dădea voie să mă duc cu o expoziție în Italia, în Franța, în Germania. Și de două ori în S.U.A.

Și deodată halt!

În anul respectiv trebuia să deschid o expoziție în cadrul Zilelor Culturii Române la Helsinki, în Finlanda. Am cerut pașaport și eu, și fiică-mea, făcînd planul că vom călători pînă acolo prin Germania, Danemarca, Suedia, să vadă și ea țările capitaliste și ne întorcem prin U.R.S.S., să cunoască și fata mea pe viu fericirea sovietică. Și am primit negativ. Am încercat cu memorii, cu audiențe. Nu mi s-a răspuns în nici un fel. Atunci m-am înfuriat, cum mi se întimplă cîteodată bine, și am zis că fac demonstrația că se poate pleca din țara asta și fără pașaport. Cu gîndul să mă întorc acasă. Vroiam să ajung la Istanbul, să mă prezint la Consulatul românesc și să cer ajutor ca să revin în România.

Era un gest de protest?

Procurorul care m-a anchetat nu mă credea. În anul următor mi s-a dat pașaport. I s-a eliberat și fiicei mele. M-am dus și am făcut expoziția în Finlanda și m-am întors acasă. M-am pomenit apoi cu domnul procuror la o expoziție a mea ca să-mi ceară scuze că nu m-a crezut.

Să ne întorcem la acel moment de neuitat. De ce ați apelat la o asemenea formă de protest?

Am optat pentru a ieși din țară pe mare, pentru că am considerat a fi cel mai sigur. Eram barcagiu bun. Ha! Ha! Ne-am îmbarcat într-o bărcuță pescărească cu vîsle și cu pînze. Am zis eu că nu-i o problemă să navighez pînă la Istanbul în trei, patru zile. Am avut norocul unei furtuni.

Socoteala de acasă nu s-a potrivit cu cea din țirg.

Am întîrziat o zi. M-am uitat la televizor, la buletinul meteo, ca să avem vîntul cel bun, care să nu mă ducă la ruși și nici să mă sucească spre Constanța. Cînd a venit vîntul cel bun, barca cu care trebuia să plecăm era închiriată altor plimbăreți. Și așa am pierdut o zi. De aia ne-a prins furtuna aceea minunată. Ne-a salvat o navă militară sovietică.

Ironia sortii. În loc să vă opriți în lumea liberă, ați reintrat, și pe mare, în lagăr, lagărul socialist. Rumoarea lumii lasă să se înțeleagă că ați fost tratați cu omenie. E adevărat?

Am fost tratați foarte bine de bunii sovietici, care ne-au pescuit la cererea noastră. Eram după 20 de ore de furtună aprigă. Înghețați și uzi pînă la oase.

Era vară?

Vara, în ploaie și vînt, cînd ești murat, ți se face frig. Au primit sovieticii poruncă de la Sevastopol, care anunțase Moscova, care anunțase la rîndu-i Bucureștiul, să ne aducă înapoi în România, la Constanța.

Deveniserăți un personaj important, mondial.

La Constanța ne-au așteptat drăguții de grăniceri. Pe mine m-au internat și m-au și ras în cap. Au internat-o și pe fiică-mea la fete. Procurorul care ne-a interogat ne promitea ceea ce studiasem în Codul Penal, pînă la 5 ani pentru trecere frauduloasă de frontieră. După 8 zile am fost eliberați și ne-am întors în București, urmînd să fim judecați în stare de libertate. Procurorul anchetator, după cîteva zile, mi-a adus la cunoștință că mi se aplică un alineat din Codul Penal, care spunea că, dacă trecerea frauduloasă de frontieră n-are consecințe social-politice, nu anunțasem nici Europa Liberă și nici vreo ambasadă de gîndul meu cel bun, poate fi considerată

contravenție. În consecință am fost amendat cu 1.500 de lei.

De ce credeți că v-ați bucurat de această „bunăvoință“?

E vorba de bunăvoința tovarășului Bobu. Tovarășul Bobu a aprobat clemența asta față de mine. S-a întîmplat pentru că eram o persoană destul de cunoscută și că în toate declarațiile date procurorului scriam că la ilegalitatea de a nu mi se acorda pașaportul am vrut să răspund tot cu o ilegalitate. Poate pentru faptul că fusesem în cele străinătăți, au considerat organele superioare de partid și de stat că-i mai bine să fiu sfătuit să povestesc că m-a luat vîntul și astfel să nu mi se mai intenteze proces. În fața instanței, se gîndeau, pesemne, factorii de conducere de atunci, aș fi putut face gură și așa ceva n-ar fi rămas fără de răsunset. În anul următor am primit pașaport și eu, și fiica mea. Ea însă nu s-a mai întors.

Povestea, care nu-i una obișnuită, n-a prea fost cunoscută în România decît foarte, foarte tîrziu, după ce lagărul a sucombat.

Cred că istoria fugii mele pe mare a fost destul de cunoscută și în timpul acela. Nava sovietică, ce m-a recuperat din furtună, a fost prima navă militară din U.R.S.S. care a intrat în portul Constanța după 1968, anul invadării Cehoslovaciei. Așa că toată Constanța a știut de ce a ancorat nava militară sovietică. La procuratură, la Constanța, tot așa s-au alarmat și au venit în păr să vadă dihania, adică pe mine. Un nebun, după ei, care a riscat și viața copilului său și s-a plimbat cu barca pe mare.

Gestul nu s-a bucurat nici de un tratament mediatic conform cu însemnătatea și semnificația lui. Mă gîndesc, evident, la media occidentală.

Cei din România s-au căznit să nu se știe.

lar în Vest, în anul următor, cînd am deschis expoziția în Finlanda și apoi în Belgia, a venit cineva să-mi ia un interviu, să povestesc cum a fost. Le-am zis că mă întorc acasă. Cînd au auzit asta din gura mea s-au mirat, au crezut, probabil, că sînt kaghebiști, securiști, de revin în țară după cele toate pășite. De asta nu mi-au făcut publicitate.

Dvs. sintetizi un grafician care încearcă să unească tendințele clasice cu cele moderne. V-am auzit vorbind, sper că nu greșesc, despre mesajul artei, pe care îl socotiți esențial și în zilele noastre. V-ați gîndit cumva la lipsa de mesaj din unele creații contemporane, ce grevează comunicarea și comuniunea cu publicul? Se datorează artiștilor, fugii cu orice chip după modă și originalitate, nu întotdeauna organică?

Mai puțin datorită artiștilor, cît datorită teoreticienilor. Aceștia au început să teoretizeze. Discuția s-a pornit încă din secolul al XIX-lea, cu teoriile lui Măiorescu privitoare la arta pentru artă. Acum modernitate, aceste principii au dus la o artă fără mesaj, artă care nu trebuie nici măcar să fie agreabilă. Arta, potrivit unor asemenea concepții, să fie pură. Ce e arta pură? În capul meu nu intră. Eu consider că arta e un sistem de comunicare. Toate artele, că-i vorba de literatură, de muzică, de artele plastice ori de alte forme de artă. Și artistul, spunea regretatul Schileru, mare critic de artă, face artă cum se scrie o scrisoare de dragoste. Se cere creatorului să aibă niște sentimente, care dau în clopot într-însul, are nevoie de un adresant pentru simțămintele lui, o iubită sau un iubit, și să cunoască și gramatică, ca să fie convingător și seducător. Gramatica în muzică este muzicală, în artele plastice este profesionalism. Atunci cred că metafora lui Schileru este minunată. Arta trebuie să fie ca o scrisoare de dragoste.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Adam

Cînd l-am văzut prima oară, urcat la tribuna uneia din cele mai mari conferințe internaționale de după '89, am amuțit pur și simplu. Erau acolo, la Universitatea Rutgers din Newark (New Jersey), în primăvara lui 1992, celebrați cîta frunză, cîta iarbă, de la trei Nobeli în carne și oase (Bellow, Brodsky și Milosz), la Doris Lessing, Susan Sontag, Vasili Axionov, Richard Pipes, Ivan Klîma, Gyorgy Konrad, Norman Manea, Hans Magnus Enzensberger, Dubravka Ugresic, Tatiana Tolstaia, Adam Zagajewski, Ralf Ellison. Despre unii știam destule lucruri mai demult, despre alții abia dacă aflasem ceva de un an-doi. Oricum, aveam senzația că sînt îngăduită în raiul intelectualilor, fie și într-un colț, de unde ascultam și priveam cu nesăț tot ce se petrecea. Chiar așa le-am spus prietenilor mei Volo și Mircea, datorită căroră eram și eu acolo: mîi, nu pot să cred, mîi, nu pot să cred. Și, după numai o zi, mi s-a părut absolut normal să le iau cîte un interviu lui Milosz sau Sontag, să beau o cafea cu Enzensberger, să stau la taclale în pauză cu Konrad, pentru că toți erau de-o modestie ieșită din comun. Dar nimeni și nimic nu l-a putut egala pe Michnik atunci cînd a urcat la tribună în blugii lui jerpeliți, cămașa în carouri și sacoul cam șifonat și a început să vorbească. Nu era frondă, nu era nonconformism căutat cu lumînarea, ci un stil pe care nu-l mai văzusem pînă atunci, în care intra tot: hainele de stradă, polozeza ba în cascade, ba poticnită, o bilbăială care te țintuia de uluire și drag, un firesc țîșnit prin toți porii, prin toate gesturile. A fost cel mai ascultat, cel mai aplaudat, cel mai asaltat de presă și de televiziuni. Era un erou. Era încă Eroul.

De atunci anii au trecut, iar el, fostul elev și student răzvrătit împotriva dictaturii din țara lui, tîrît prin pușcării, publicînd în clandestinitate, organizînd intelectuali și muncitori, construind Solidaritatea, a ajuns unul

din cei mai puternici oameni de presă din Polonia și un istoric tradus în toată lumea. Acum vocea i se aude de la toate tribunele. Dar în Polonia e admirat și deopotrivă contestat, prețuit și disprețuit, apărut și atacat. În schimb, pentru numeroșii lui prieteni din România nu s-a schimbat nimic. Ori de cîte ori i se traduce o carte, ori de cîte ori e invitat la o conferință, e întîmpinat ca un erou.

Așa a fost miercuri, 17 iunie, la Timișoara, într-o librărie arhiplină, unde și-a lansat ultima carte apărută la Polirom, *Mărturisirile unui disident convertit*. Totul i s-a părut minunat: orașul, librăria, oamenii, lansarea cărții, muzeul de artă, terasele, gustul ciorbei de burtă, al țuicii și al berii, amintirea gogonelelor pe care i le-am adus de acasă acum patru ani. A venit însoțit de prietena din tinerețe, acum adjuncta sa la „Gazeta Wyborcza”, Helena Lucywo, de Jaroslaw Godun, directorul Institutului Polonez din București, și de Sabra Daici, traducătoarea cărții. N-am avut răgazul unui interviu, așa cum mi-aș fi dorit, dar am apucat totuși să stăm de vorbă. Am vrut să aflăm de ce anume îi era frică. A vrut să știe cînd. Cînd erai mic, am spus. Nu știu, nu-mi aduc aminte. Să zică Helena, ea știe mai bine de ce îți era frică atunci. De război, a răspuns Helena. Să nu reînceapă războiul. Dar acum? Acum de ce îți e frică? He-he, a rîs el. De multe lucruri mi-e frică. Mai bine să spună Helena de ce e nouă frică. Și din nou, înțeleapta Helena a vorbit, în timp ce el o aproba dînd din cap și mitraliind da-da-da și tak-tak-tak: ne e frică să nu se ducă de rîpă proiectul european. Uniunea.

Cine o să-i citească eseurile o să vadă mai bine de unde îi vin lui Adam temerile, dar și speranța. Fermitatea, dar și puterea de a înțelege pe oricine are o parte cît de mică de dreptate. Neîndurarea și marele, nemărginitul dar de a ierta. Imensa bucurie de a fi printre oameni și însingurarea plină de melancolie. Cine va avea ochi să vadă, minte să priceapă, suflet să simtă bunătatea, va înțelege tot.

Întoarcerea la povestire

Voi începe cu evidențele. *Lampa cu căciulă* este o carte scrisă cu o plăcere vizibilă și contagioasă, o carte care se citește cu hohote de rîs. E ceea ce se numește „o carte frumoasă”. Unii cred că o astfel de carte nu poate fi destinată decît unui public larg, ecumenic, neinteresat de chestiuni complicate precum protocolul povestirii. Dar cine

crede asta se înșală și insultă în mod inutil publicul român de literatură. Nu-i nevoie să-l fi studiat pe Genette ca să apreciezi o punere în scenă inteligentă. După cum nu-i nevoie să îți blochezi toate amintirile din facultate ca să ai acces la lumea copilăriei, cutreierată cu bucurie exuberantă, de la un capăt la celălalt, în volumul lui Florin Lăzărescu.

Doris Mironescu

În *Lampa cu căciulă*, volumul recent apărut al lui Florin Lăzărescu, autorul se întoarce la povestire, așa cum bunicul dintr-o povestire mai veche a lui Bogdan Suceavă se întorcea la franceză. Adică nu face acest lucru din cochetărie, nu ca un moft, ci din convingerea că

„acolo”, la început, în povestirile acelea cu care Lăzărescu debuta la Editura Oupos, în 2000 (ca și în franceza vorbită în tinerețea sa interbelică de bătrînul octogenar al lui Suceavă) se găsea ceva esențial, ceva ce are nevoie să fie recuperat.

Revenirea la tema copilăriei din *Lampa cu căciulă* poate fi hermeneutizată în chip legitim ca o căutare a lumii pierdute a inocenței. În acest caz, cartea de față are o miză personală, subiectivă, fiind echivalentul unui gest patetic și, tocmai de aceea, foarte expresiv. Cred însă că Lăzărescu face aici mai mult decît să-și povestească isprăvile copilăriei. E drept că autorul se alintă, plîșind în centrul cărții *Paișpe țigări*, o serie de anecdote relatînd aventurile nemaipomenite (prin canoare, ridicol, bizarerie) ale copilului: la grădiniță, bătîndu-se pe uliță cu alți copii sau pregătînd toba pentru Crăciun. În schimb, în imediata vecinătate a grupajului mai sus pomenit sînt așezate alte anecdote „de spus la o țigară”, care nu mai sînt atribuite copilului și poartă titlul parodic *Amintirile mele din al doilea război mondial*. De altfel, ele încep cu o precizare bufonă a identității naratorilor, care

și ei relatează bufon istoriile mai degrabă ridicole prin care trec: „Sînt bunicul mamei mele”; „Sînt mama mamei mele”. Aceste istorii de familie nu își epuizează sensul prin simpla lor recuperare din trecut familial.

Știința povestirii

În urmă cu cîțiva ani, am vorbit despre Florin Lăzărescu ca despre un evocator al satului românesc aflat, ca pe vremea lui Moromete, într-un accentuat proces de erodare și poate chiar de dispariție. Citind această carte, atît de infuzată de universul rural al copilăriei ultimilor pionieri (e vorba deci de anii '80), cred că lucrurile stau altfel. Nu e suficient să constatăm că avem în față proze rurale preocupate de reflexul moral al psihologiei unor marginali, copii, bătrîni, bețivi, pușcăriși sau nebuni. Sensul inițiativ autorului de a recupera o lume dispărută se schimbă.

Florin Lăzărescu este un mare colecționar de personaje sucite, de ciudați și atipici. Cu o vorbă a lui Macedonski, aş spune că scrie preponderent despre „oameni proști, dar cumsecade”. Eroii lui sînt, într-adevăr, cumsecade, dar adesea tocmai din cauză că sînt proști. Prostia le este constitutivă, ea le împrumută lumina taborică de pe față, în care autorul îi vede scâlțați. Interesant e că acesta nu este un motiv pentru distanțare ironică. Lăzărescu preferă empatia în prezentarea personajelor sale. Le privește de aproape, le susține de braț, le așază un braț de paie sub cap cînd adorm prin șanțuri, exact ca Dumnezeu bețivilor dintr-un cunoscut poem al lui Ion Mureșan. Dar asta nu înseamnă blegire a simțului critic din propriile proze și, mai ales, nu înseamnă lipsă de perspectivă estetică a autorului asupra propriilor personaje. Un exemplu. În prima povestire a cărții, *Ursoaica Lili*

SEMNAL

Ion Vianu, *Exercițiu de sinceritate*, colecția „Ego-grafii”, Editura Polirom, 240 de pagini, 24.95 lei

Volumul autobiografic al lui Ion Vianu propune o incursiune în anii dinaintea exilului său, de la cererea de intrare în partid (la care, în contextul evenimentelor ulterioare, nu mai primește nici un răspuns) la semnarea apelului Goma și, în cele din urmă, plecarea la Paris în 1977. Textul a fost scris la sfîrșitul anului 2006, înainte ca autorul să intre în posesia dosarului de la Securitate. Cîteva documente au fost totuși incluse în addenda: două note informative și procesul-verbal al ședinței de excludere din postul pe care Ion Vianu îl avea la Institutul de Medicină și Farmacie din București, proces-verbal care completează amintirile autorului și redă atmosfera acelor vremuri.

„Dacă te încumeți să-i judeci pe contemporanii tăi, e necesar să faci simultan exercițiul de-a te judeca pe tine. Și dacă vei avea curajul să fii aspru cu propria ta persoană, abia atunci să ai cutezanța să aplici aceeași măsură și altora. Fii cel puțin așa de aspru cu tine cît ești cu ceilalți. În ceea ce mă privește, cred că e mai bine să fii un dram mai sever cu tine. Garanția morală se întărește.” (Ion Vianu)

J.M.G. Le Clézio, *Ritornela foamei*, traducere din limba franceză și note de Ileana Cantunari, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XXI”, Editura Polirom, 240 de pagini, 29.95 lei

Premiul Nobel pentru Literatură, 2008

Împletind admirabil ficțiunea cu autobiografia, *Ritornela foamei* (2008) reconstituie din frînturi de amintiri de o intensitate tulburătoare povestea vieții unei tinere pariziene de origine mauritană și atmosfera anilor dinaintea și din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Fără a se lăsa prins în capcana unei cronici de epocă, Le Clézio își concentrează întreaga atenție asupra lui Ethel Brun – imagine fidelă a mamei scriitorului –, dezvăluindu-i cu o uimitoare subtilitate sentimentele și aspirațiile, conturînd personajele ce și-au lăsat amprenta asupra personalității ei și mica societate burgheză, mediocră, care o înconjoară, mînată de veșnice resentimente față de străini și de evrei și îndreptîndu-se în mod iminent spre dezastru. Cu virtuozitatea unui maestru al cuvintelor, Le Clézio surprinde angoasa acestei adolescente sacrificate pe altarul familiei și al războiului, foamea obsesivă după iluziile destrămate ce însoțește fiecare moment al existenței sale ca o muzică discretă și stăruitoare, o ritornelă de o gravitate melancolică.

și balena Goliat, apare un cuplu tipic, aproape mazilescian, care se uită din căruță, de pe o scîndură, la acrobațiile unui saltimbanc din spatele unei cortine de bilci. Bărbatul nu a vrut să plătească intrarea la circ și și-a convins soția să accepte să se uite din căruță: „Da' nu-i așa că se vede frumos și de-aici?”. Bucuria bărbatului care a reușit să nu-și dezamăgească nevasta fără să scoată bani din buzunar trădează o psihologie conjugal-socială foarte veridică. Însă imediat, eroul devine comic la modul sublim din teatrul menționatului Theodor Mazilu. Atunci cînd un copil trece pe acolo, bărbatul devine generos, oferind acces liber și năpăstuiților care n-au o căruță și o scîndură: „Uită-te cît vrei de-aici, că e degeaba”. E o generozitate goală, un act ridicol, atîta timp cît se exercită asupra văzduhului. Și, în fața unei astfel de realizări și cu proaspătul sentiment al proprietarului, bărbatul plusează: „Ce rost are să dai banii pe trampezist, cînd îl poți vedea pe degeaba și de-aici?” „Are plasă sub el, vă spun eu. Așa, cu plasă, am curaj să sar și eu”.

Personajele lui Lăzărescu sînt foarte bine puse în pagină. Apariții episodice, cele mai multe dintre ele, au suficientă pregnanță în cele cîteva rînduri care le sînt destinate ca să se rețină. Or, la asta contribuie mult știința povestirii, revenită în această carte, mai mult decît în cele două romane precedente, la procedeele de bază, sănătoase și eficiente. Personajele sînt privite cu un aer ușor mirat, ca din perspectiva unui copil (căci naratorul lui Lăzărescu sînt adesea copii). Naratorul nu înțelege bine și nici de la început ce e cu ele, de unde vin și ce gînduri au. Iar această neînțelegere se rasfrînge fertil asupra sensului de ansamblu al textului. Procedeele e caragialian, aparținînd de fapt prozei moderne, căreia îi place să își pună cititorul la lucru. Un motiv în plus pentru a susține că literatura lui Lăzărescu nu e una leneșă, pentru cititori slabi de minte (cum mi se pare că are tendința să creadă chiar autorul, în unele interviuri). Bărbatul de mai sus apare mai întîi angrenat într-o aventură inexplicabilă, fantastică, ce stîrnește uimire și curiozitate: „În căruță erau un bărbat și o femeie, stînd în picioare. Femeia se cocotase

pe o scîndură, iar bărbatul o ținea de mîna, ajutînd-o să-și păstreze echilibrul. Amîndoi priveau undeva în spatele mamei, cu mîna streășină la ochi, extrem de atenți”. Ne amintim ușor, citind aceste rînduri, de *Prostia omenească* a lui Creangă. Numai că aici perplexitatea e sporită de privirea copilului, oricum predispus să vadă peste tot lucruri care îl miră.

Lăzărescu recuperează din trecut ce era mai valoros

Numeroase astfel de imagini pot fi aflate și în celelalte proze din volum. În *Amințirile mele din al doilea război mondial* apare un personaj care, ascuns în pod ca să nu-l găsească rușii, așteaptă să explodeze o grenadă, timp în care ne povestește nouă, cititorilor, necazurile lui cu fata cea mică, pe care pun ochii toți soldații din sat. Montajul întregii scene face toți banii. Personajul refugiat în pod și aflat într-o situație de viață și de moarte are timp să se adreseze lectorului: „Mai aștept puțin și, dacă nu explodează grenada, mă dau jos și mă duc s-o caut pe Catinca”.

Scenele amintite nu sînt accidente în cartea lui Florin Lăzărescu. Cred chiar că, dacă scopul autorului a fost „să se întoarcă la francheza” începuturilor sale de povestitor, acesta are toate șansele să fi fost atins. Pentru că din acel trecut, Lăzărescu recuperează ce era mai valoros: o modalitate de punere în scenă productivă estetic și care nu-i alienează personajele. Am impresia că autorul știe acest lucru, dovadă cele mai bune proze din volum, *Lampa cu căciulă* (sursa unui scurtmetraj remarcabil și ultrapremiat, de Radu Jude) și *Nea Mihai și tovarășul Dumnezeu*, în care tehnica aceasta a ascunderii obiectului și a spectaculoasei sale revelații ulterioare e utilizată la maxim. În *Lampa...*, doi protagoniști, tată și fiu, poartă un obiect învelit într-o pătură, peste cîmp, pe o punte, pe șosea, către oraș. Abia într-un tîrziu se arată că era vorba de un televizor stricat, dus la tîrg, la depanatorul

Bichescu (remarcabilă apariție!), ca să îi înlocuiască o lampă. La fel, în *Nea Mihai...*, cam jumătate din povestire, eroul, paznic la o crescătorie de pești, vorbește cu un nevăzut Iliuță. Mult după aceea, aflăm că Iliuță este un crap din baltă, cu care Nea Mihai se preface a conversa, din singurătate și cu sentimentul unei paternități irosite. „Misterul” întretinut cu grijă contribuie din plin la rotunjirea povestirii: personajele, perspectiva narativă, pactul de lectură capătă sens și profunzime.

Aș spune, ca încheiere, că Lăzărescu nu descoperă în poveștile copilăriei o lume, ci o tehnică. Personajele sale sînt pitorești în grad maxim, dar nu cred că pitorescul le epuizează. Renunțînd la ambiția apăsător metaliterară din romane, autorul face acum povestire și o face bine.

Florin Lăzărescu, Lampa cu căciulă, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2009

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri, de la 20.00 cu George Onofrei și Anca Baraboi

Mefisto (I)

Voiam de multă vreme să văd Faust de Silviu Purcărete, dar am putut?

N-am putut pînă într-o simbră de de sfîrșit de mai, cînd în fine scăpasem de ploaia sibiană care a căzut mocănește peste FITS 2009. După un spectacol pe buza unei piscine, într-o parcare (*Metamorfoze*), și un altul pe ruta Sibiu-Rășinari, într-un tramvai (*Un tramvai numit Popescu*), al treilea spațiu teatral mi s-a părut de-a dreptul convențional, aproape conformist. Să fii așezat pe un scaun dotat cu o pernuță? Să nu te zgîlție nimic exterior? De sus să nu vină rafale de vînt și de

stropi, ci o căldură binefăcătoare?

Ai zice că, pentru a asista la încheierea vechiului contract dintre Faust și Mefisto (parte a unui pariu transcendent, între Dumnezeu și Diavol), ai nevoie de un maximum de confort fizic. Trebuie să stai cît mai comod posibil atunci cînd urmărești schimonoselile drăcești și convulsile faustice. Întreaga parte întîi, în care demonul se insinuează în odaia de studiu a savantului și apoi în conștiința lui, solicită o atenție concentrată din partea publicului. Spectatorii își țîn respirația. Nu există cadru și timp pentru

interferențe contextuale, pentru toate acele fărîme de realitate care, în *Metamorfozele* aceluiași Purcărete și mai ales în *Un tramvai numit Popescu* (Gavriil Pinte), intersectează creatorul spectacolului de teatru. Prima treime din *Faust* are nu numai o intensitate cu totul specială, dar și o „puritate” dramatică.

Esența de teatru e obținută prin cîte-un *trompe l'oeil* scenografic de mare efect (dulapul în care intră un ciine negru, pentru ca apoi să iasă Mefisto, trapa prin care același Mefisto, undeva în fundul camerei, pare că se scurge, se volatilizează în podea), dar mai ales prin jocul partenerilor de contract. Ilie Gheorghe în Faust e mai mult decît convingător și va trece prin toate

registrele cu o ușurință de mare actor. Însă Ofelia Popii, în Mefisto, este absolut uluitoare, aducînd transformismul demonic la o varietate incredibilă de expresie plastică. E un soi de funcționar îmbătrînit în rele, adus de spate, ros de grijile sufletului nostru, dar și o panteră în salt și-n asalt, arătîndu-și reflexele și ghearele, traversînd scena într-o unitate de timp comprimată. E bătrîn și tînăr, bărbat și femeie, diavol umanizat, simpatic și simpatetic, ca să ne cîștige încrederea, și om căzut, bolnav, singur pe lume, ca să ne provoace mila.

Atît de persuasiv este și rămîne Mefisto, prin gestică și mimică, argumentație sofisticată și interpretare

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

actoricească, încît pariul regizorului pare să fi fost acesta: să introducă publicul, fiecare spectator în parte, în fluxul de presiune demonică și în tensiunea unei alegeri fundamentale. Ce alegem, ce alegi, ce alegi: o entitate abstractă, imaterială, aburoasă ca sufletul, ori plăcerile senzoriale, voluptățile de acum și de aici, tinerețea și bucuriile cărnii?

Silviu Purcărete îndepărtează, cu atenție, orice posibilă nuanță de eticism din aceste scene memorabile. Nu interesează

moralizările profesionale, lecțiile de cenzură și bună cuviință, sfaturile întotdeauna bune ale vreunui înger păzitor. Individul este singur, absolut singur în fața diavolului, incitat și excitat de promisiuni, asaltat interior de propriile impulsuri, poftes și lăcomii achizitive.

La finele părții întîi, contractul este semnat de ambele părți și pus bine într-o geantă diplomat. Dar tu („– Hypocrite lecteur, – mon semblable, – mon frère!”), știi că în vecii vecilor nu l-ai fi semnat...

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Diablog săltăreț (1)

Veronica D. Niculescu: Ni s-a dezvăluit basmul. I-a umflat vîntul pînzele, s-au văzut păpușarii din spatele personajelor. Piticul și Șaptecapete, Smeagolița și O elevă, Cățeloiul și Prințesa fug din taină, ies în lume. Facem un Diablog de sărbătoare?

Emil Brumar: Să facem exact ca-n basme, acolo te dai de trei ori peste cap și te prefaci în orice! De exemplu, în trei Diabloguri!

*

V.D.N.: Noaptea, cobor din taxi, sar gardul mic. La lumina felinarului, văd șerpuind rîme, un melc și pe ea. Mimoza secerată, un căpșor verde, un picior scurt rețezat. Ieri, înarmat cu o seceră, bătrînul a tuns iarba. Am sperat că din neîndemînarea lui, au scăpat mimozele mele. Le udam seara tîrziu, ziua le priveam de sus cu binoclul: la un metru de buturuga traversată de melc. Tristețe – să ții în palmă un pui de mimoză secerat.

E.B.: Titlu: *La un metru de buturuga traversată de melc.*

V.D.N.: Sau nume de local unde beau gușterii cu jiletcă de catifea. Gen „La Pitici”, „La Tati”...

Șaptecapete: Sau nume de balauri răsfățați: *Solz-de-Aur, Nări-cu-Pară, Coadă-Puternică...*

V.D.N.: Șaptecapete! Credeam că te-am pierdut prin tipografie! Spune-mi, voi aveți cite un nume de alint pentru fiecare cap?

Piticul: Numai piticii au nume de alint, asta se știe de mult. Balaurii au doar porecle!

V.D.N.: Și cum porecla nu ți-o știi, tăcea bietul Șaptecapete cu bărbiile proptite-n mușuroaie.

Piticul: Dar noi știm porecle multe! Mai ales dacă bem o sticloanță de rouă dreasă cu rădăcină de Trei-Frați-Pătați! Atunci ne simțim isteți și zburăm pe făcăleț!

Smeagolița: Pînă și-un balaur mare, călărind pe-un făcăleț – asta știe și-o elevă – nu-i decît un nătăfleț! Să auzim poreclele!

Șaptecapete: Pe mine să nu mă enervezi, Piticule! Sînt balaur sensibil! Am șapte capete, dar și șapte creiere plus șapte inimi sub solzii de aur viu și de argint vechi, murat cu curechi. Pot să-ți descriu pînă și beregata unui sticlete, băiete! Mai

bine încălecă ibricul și lasă-te dus de aburii cîrlionțați în Țara lui Maț!

O elevă: Ha, ha, ha, ce bal sub vîni și ce poftă am de dans! Dacăntorc în piruete, din cuvîntul magic dans, micul d, rezultă-un b; iar lui n îi pun o buclă, îi mai dau un bobârnac și-uite-așa-mi croiesc pe loc dintr-un simplu dans un basm!...

Piticul: Ascultă, Smeagolițo, ascultă! *Balaurul cel cu Tristețe în Burtă!* Dînsul e plin de fluturi și flori și are mătase la subsuori. Acolo s-ascunde *Brotakul* ce-mbie cu oakul lui lacul!

Șaptecapete: O elevă nu poate fi decît într-o fustă de organdi, plisată odată ca-ntotdeauna, cînd papă căpșuna și-și dă-n dar cununa!

Piticul: Mai este și *Balaurul de Diamant Fioros*, cam țepăn, dar strălucitor și cu muchii tăioase prin văile joase, mișunînd de șopîrle ce-și lasă coada, dînd sîrile la melci între coarne ca să-i răstoarne! Apoi, *Balaurul-Ochi-de-Oloi*, nostalgic și păgubos fiindcă i se scurg mințile pe jos și le culege-un Botgros. Pe urmă *Balaurul-de-Dulap*, cu toate rochiile zînelor fluturîndu-i pe cap, a victorie psiho-motorie!

Ciupivai: Vai, Piticule, dar ai uitat *Balaurul de scorbură dulce*, și *Balaurul de scorbură sărată*, și *Balaurul de scorbură tapisată* cu mușchiuleț verde sau roșu! Și încă mai sînt porecle de balauri! *Balaurul Haț* de nasturi și țîțuci!

V.D.N.: Vai, Ciupivai, nu cumva confunzi balaurul cuibărit în mușchiuleț cu Șocițel daltonist, prin păduri maratonist?

Ciupivai: Sînt așa de distrată!

Smeagolița: Eu, și mai distrată! Rîd sub busturi, storc căpșuni și mă le-gân în hamac. Număr pe lăboanțe: erau opt porecle, au rămas șapte. Să fie ale lui *Șaptecapete*?

Ciupivai: Am confundat un fir de iarbă cu o catedrală cu barbă, un nufăr de odaie cu o țigaie, o dimineață c-o bucată de ceață, un tren plin de militari cu bomboanele din buzunar etc.

V.D.N.: Rîdeți și vă veseliți, dar mimoza mea secerată? Și-apoi, astea sînt și nu sînt personajele din *Basmul Prințesei Repede-Repede!*

Rețeta bucuriei

Două titluri mi-au atras atenția în mod deosebit din 2008 începe: *Urbancolia* lui Dan Sociu și *Prozacul* Adrianei Babeți, două titluri pe lîngă care nu poți trece fără curiozitatea de a afla ce se ascunde în spatele lor. *Urbancolia* sau „cuvîntul-valiză”, cum îl numește chiar autorul, și *Prozac* sau „101 pastile pentru bucurie”.

Nimeni nu se putea gîndi la o asociere proză-prozac decît Adrianei Babeți, deși această asociere, așa cum vom vedea, nu este înfîplătoare. La o simplă căutare pe Google descoperim indicațiile terapeutice ale unui medicament-vedetă, *prozac*: „Depresie: Prozac este indicat în tratamentul depresiei. Prozac este indicat pentru tratamentul obsesiilor și convulsiilor la pacienții cu tulburări obsesiv-compulsive. Obsesiile sau convulsiile determină epuizarea marcată, durează mult și intervin în comportamentul social sau ocupațional al individului”. Am sunat la o farmacie din Iași pentru a afla cîte pastile sînt într-o cutie de Prozac. La 22.39 era deschisă doar farmacia Sf. Parascheva din Piața Unirii. Înainte să-mi răspundă la întrebare, farmacistul a ținut să precizeze că acest medicament „nu se eliberează fără rețetă”. Am aflat în cele din urmă că o cutie de prozac conține 28 de pastile. Mod de administrare: o capsulă pe zi, timp de 10-14 zile, în funcție de recomandarea medicului.

Cum ar fi însă un tratament cu 101 pastile de prozac, 101 pastile pentru bucurie, pastile „făcute din mici întâmplări, din întâmplări cu feluri oameni, din gesturi, vorbe, tăceri”, pastile care „înseninează”, „dezmoțesc”, „întreamează”, o adevărată rețetă a bucuriei. Medicamentul Adrianei Babeți, ca orice alt medicament, are însă și contraindicații: „Acest medicament a fost prescris pentru dumneavoastră. Nu trebuie să-l dați altor persoane. Le poate face rău, chiar dacă au aceleași simptome”. Orice reacție adversă impune întreruperea tratamentului. Cele 101 pastile pentru bucurie sînt rupte din viață, povestesc lucruri mărunte, lucruri pe care în viața de zi cu zi, de cele mai multe

ori, le trecem cu vederea, dar care în cartea Adrianei Babeți capătă o importanță deosebită: „Asta aș încerca: să vă arăt cît de frumoasă e lumea pe care o descopăr prin telescoapele mele, aș ține-te nu spre ceruri nalte, ci scormonind cu luare-aminte jur-împrejur, aici pe pămînt”. Ceea ce place cel mai mult la Adriana Babeți este tocmai această modalitate de a aborda realitatea într-un fel în care o face să pară poetică.

Meseria de scriitor

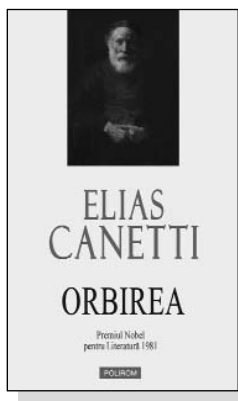
Printre aceste pastile de proză, de-a lungul întregii cărți, trece gîndul unui roman, un roman pentru care „n-am nici talent”, un „zadarnic vis”, un roman pe care „nu-l pot începe”. Cît despre meseria de scriitor, răspunsul dat doamnei Aurica – curioasă să afle ce produc „concret” oamenii „care toată ziua lucrează cu capu” – este mai mult decît convingător: „Ca să scriu cîteva mii de pagini despre care nu pot să spun că sînt bune sau proaste, ci doar că există, am folosit 80 de creioane negre, 15 ascuțitori, 12 gume de șters, 460 de pixuri, două mașini de scris, 65 de panglici negre, 13 roșii, vreo 200 de indigouri și, desigur, mii de coli albe, dar și 36 de caiete dic-tando, plus 16 studentești, 3 calculatoare și 2 imprimante. Am schimbat în

tot acest timp 4 birouri, 5 scaune și m-am luminat cu 10 lămpi, 3 veioze și 550 de becuri...”. Lista continuă, de data aceasta cu toate renunțările și sacrificiile pe care le cere literatura: „De la atîta citit și scris am ajuns la minus 22 dioptrii și am făcut glaucom. Din cauza statului pe scaun m-am ales cu o discopatie lombară. Din toate neliniștile pe care ți le pot da scrisul și cititul m-am căpșuit cu hipertensiune și cardopatie ischemică, plus cîteva nevroze mici. Așa că am folosit 15 perechi de ochelari, 68 de sticlețe cu betoptic și 2,5 kg de pastile”. Această aparent banală enumerare, complet lipsită de patetism, reprezintă de fapt o definiție, aș îndrăzni să spun completă, a meseriei de scriitor.

Adriana Babeți, *Prozac. 101 pastile pentru bucurie*, colecția „Ego-Grafii”, Editura Polirom, 2009, 27.95 lei

ELIAS CANETTI » ORBIREA

Biblioteca în flăcări

Orbirea este unicul roman al lui Elias Canetti. Dar ce roman! După mărturisile autorului această carte a pornit de la o singură imagine: un bătrîn care își dă foc în bibliotecă, imagine ce amintește de scena din *Numele trandafirului* al lui Umberto Eco, unde Jorge nu numai că arde cărțile abației, ci înghide chiar paginile otrăvite din ultimul exemplar al *Poeticii* lui Artistotel despre comedie. *Orbirea*, pe care îl putem compara cu *Omul fără însușiri* al lui

Robert Musil, a făcut inițial parte dintr-un proiect foarte ambițios al lui Canetti: scrierea unei comedii umane a nebuniei, „o comedie a nenorocirii” cum ar spune Beckett. Proiectul trebuia să conțină mai multe romane, fiecare dintre ele avînd ca protagonist un om aflat în pragul nebuniei, în cazul *Orbirii* – Peter Kien, omul-carte.

Orbirea i-a adus faima lui Canetti abia după treizeci de ani de la scrierea sa. Romanul, pe care

TREI RĂSPUNSURI DE LA ADRIANA BABEȚI

„Ori de cîte ori simt că mă surp pe dinăuntru, dau drumul la muzică și dansez”

Încep cu o întrebare simplă, cred: ce v-a bucurat anul acesta?

Întrebarea nu-i simplă deloc, pentru că m-au bucurat multe lucruri de la 1 ianuarie pînă azi, 16 iunie, cînd răspund. E drept, unele bucurii au fost mai mari, chiar uriașe, altele mici, dar dese, așa că pot spune că aproape n-a trecut o zi fără să simt cum mă surp pe dinăuntru, pe primul loc detașat e că, după șapte ani de comunicat doar pe skype și webcam, am smotocit-o pe Oana, fiica mea venită în concediu din Canada, așa cum făceam cînd era mică. Acum e o femeie în toată firea, așezată la casa ei, fără să-și fi pierdut nimic din nebulie și grație, zic eu într-o paranoie maternă pe care mi-a găzduit-o, în bunătatea lui, „Suplimentul de cultură” acum trei săptămîni. Apoi, o altă mare bucurie e că mama și toți cei dragi din jur sînt sănătoși. În plus, am simțit că explodez de fericire cînd, după un nou accident vascular în retină, am văzut că văd. După cum, m-am bucurat mai soft, dar la fel de întremător (într-o înșurire de-a valma): fiindcă mi-am dorit să văd un cerb pe un drum din pădure și chiar s-a ivit un cerbul alb, cu tot cu căprioară; fiindcă am găsit o mină de studenți din anii I și II de la Litere împătimiti de citit și de scris; fiindcă oaza de verdeață și flori din curte arată minunat, iar mirosul de soc și de tei mă îmbată de dimineața pînă seara; fiindcă i-am făcut o bucurie lui Miță, colegul meu de la engleză, scriind despre el în *Secretul...*; fiindcă am bătut orașu-n lung și-n lat, pe jos, în cele mai ascunse cotloane (despre Timișoara vorbesc) și am descoperit lumi noi; fiindcă am căutat și am găsit niște fleacuri de obiecte de care cîțiva prieteni aveau neapărată nevoie; fiindcă, împreună cu Marius Bizerea, am prînzit la *Casa bunicii* cu Peter Gross din America, profesor și ziarist de renume, colegul nostru de grădiniță și de primară, după ce tocmai fusese uns Doctor Honoris Causa al universității noastre; fiindcă

am citit două cărți bune și una extraordinară; fiindcă am încropit *Prozacul*. Și mai am încă vreo 150 de doze mici-mici cu serotonină, pe care n-am loc să le pomenesc acum.

Am recitat cu plăcere „pastilele” din Prozac. Amintiți destul de des de un roman: „n-am... talent să scriu un roman”, „romanul pe care nu-l pot începe”, „zadarnic vis! – un roman”. Ce este mai dificil în a scrie un roman: începutul, sfîrșitul...?

Nu știu. Totul e greu dacă n-ai ce-ți trebuie ca să fii romancier. Mie îmi lipsește în primul rînd talentul pentru o asemenea construcție, dar și un tip de voință și forță, care m-ar împinge măcar să încerc. În plus, lucrul la un roman presupune mult timp continuu de scris sau măcar de concentra-re, de intrat în lumea de dincolo de pagină: cel puțin

șapte-opt ore zilnic, fără nici o întrerupere. Deocamdată nu am acest timp. Mă agăț de speranța că poate mi se modifică metabolismul, că poate se declanșează ceva în creier (sau unde?) acum, spre bătrînețe și că, la pensie...

De ce dansul ar avea un efect dublu față de cel al prozacului?

Un medic ar ști cu siguranță să dea un răspuns științific. Eu mă mulțumesc să spun doar că dansul poate însufleți totul în noi. De aceea, ori de cîte ori simt că mă surp pe dinăuntru, dau drumul la muzică și asta fac, dansez, cu tot comical, ridicolul, risu’-plinsu’ spectacolului, fără să mă vadă nimeni, ca-n copilărie, cînd mă credeam, vai de capul meu, lebăda albă în brațele prințului și mă sufocam de bucurie.

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

Elias Canetti l-a terminat atunci cînd avea doar 26 de ani, a trezit admirația lui Thomas Mann care-i aprecia „cutezanța poetică, tristețea și îndrăzneala”. O carte dificilă, mai ales în ceea ce privește simbolismul său complicat, pe care cititorul îl poate înțelege doar printr-un efort intelectual considerabil și multă perseverență. „M-am gîndit într-o zi că lumea nu mai putea fi recreată ca în romanele anterioare, adică din perspectiva unui scriitor; lumea se dezintegrase și numai avînd curajul de a-i reprezenta dezintegrarea,

puteai oferi o imagine verosimilă a ei”, spune Canetti. O lume „dezintegrată” descoperim și în *Orbirea*.

Mario Vargas Llosa vede în acest roman o alegorie ideologică și morală, al cărei punct culminant, biblioteca în flăcări și sacrificiul stăpînului, „prefigurează grafic închiizițiile național-socialismului și distrugerea uneia dintre cele mai creatoare culturi a epocii din pricina totalitarismului nazist”. Înțelepciunea, erudiția și talentul nu-i folosesc totuși la nimic lui Peter Kien. Prin ceea ce știe, Kien nu poate schimba cu nimic mersul lucrurilor.

El alege izolarea în mijlocul celor douăzeci și cinci de mii de volume ale sale care formează un zid peste care nimeni din exterior nu poate trece. Deși Canetti a fost deseori comparat cu Franz Kafka, trebuie menționat faptul că între cei doi scriitori, chiar dacă aceștia au cîteva lucruri în comun, există o distanță considerabilă.

Traducere din limba germană, note și postfată de Mihai Isbășescu, colecția „Biblioteca Polirom. Clasicii modernității”, Editura Polirom, 2009, 49.95 lei

La Radio România Muzical CENTENAR PAUL CONSTANTINESCU

5 emisiuni:
29 iunie - 3 iulie, ora 11,15

Un omagiu adus unuia dintre cei mai importanți compozitori români

Radio România Muzical

se aude în FM (97,6 și 104,8) pe satelit și live online muzical.srr.ro

Centrul Național al Dansului

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: +40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

alternativ

24-FUN

Suplimentul de cultură

HotNews

cafe deko

Cu...
minte de duminică
cu Andreea Ionescu

duminică, de la 10 la 12

Radio România Cultural

cultural.srr.ro

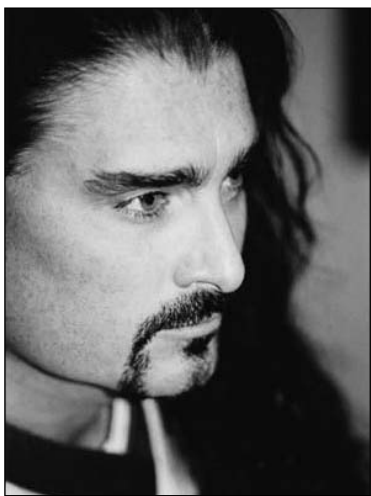
ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Dream Theater

N-am găsit o imagine elocventă care să se potrivească muzicii formației Dream Theater. Un timp mi-a umblat prin creierul trucajul grafic pus în circulație de campania www.sigur.info. Blasfemia (că altceva nu-i) a fost posibilă datorită alurii solistului James LaBrie: parcă e un drive-trucker. Cu vocea de arhanghel, e drept. Evident, ca orice trucaj, poza induce o percepție deformată asupra fenomenului sonor complex ce poartă numele teatrului californian demolat azi. Catalogată progressive heavy-metal în recenzii și enciclopedii, Dream Theater editează ceea ce cred eu că înseamnă rock de calitate superioară. Poate exagerez într-un fel, căutînd etichete sub care să așez un grup a cărui stilistică fluidă este încă dinamică și viguroasă la două decenii de la debut. Nu încerc nici vreo trimitere subtextuală, post-post-modernă, la titlul albumului *Images & Words*, din 1992, care a propulsat numele trupei în mainstream. Pur și simplu, de multe ori o imagine lămurește ce-i în mintea oricărui dintre cei ce se străduiesc să explice sau să înțeleagă arta sunetului. Căci nu totdeauna metafora poetică (sur)prinde esența lucrurilor într-o formulă plastică...

Mi-amintesc sentimentul de încîntare, ușor contrariată, produs de ascultarea, pentru prima oară, a trupei formate în New York. Să fi fost prin 1994. Un prieten care nu avea CD player a venit să-i risipesc o curiozitate: să pun un CD în aparatul pentru care plătisem o sumă modestă, „să audă urechea cum se aude” noul tip de suport... S-a nimerit ca discul să fie unul abia cumpărat: Dream Theater – *Live USA*, probabil un bootleg, datat 1993.

Playlistul conține majoritatea pieselor de pe *Images & Words*. Sunetul e captat modest, însă nu distorsionează. Dinamica e cam spartă, dar la ce să te aștepti de la o piraterie? În final, atât amicul, cât și eu am rămas cu impresia de consistență, pe care o generează muzica făcută cu ceea ce anglo-saxonii numesc *feeling*. Asta conta. Era mai puțin important despre ce anume cîntă acei tipi. În fond, am învățat de-a lungul vremii că versurile unei piese pot fi despre orice minune a universului; dacă nu sînt cîntate cu simțire, la tensiunea instrumentelor, pică fix alături. De multe ori trag în jos o compoziție bună, dacă vocalistul nu se integrează covorului sonor țesut de coechipieri. Iar cînd i se urcă vedetismul la cap, formația e varză. Nici măcar varză de Bruxelles, cum se poartă în perioada asta...

Or, la Dream Theater, totul se integrează perfect: vocea limpede are percutanță, chitara desenează relieful în 3D, basul face pereche devastatoare cu tobele, iar clapa stîrnește cețuri multicolore, ca-n pictura impresionistă. Cînd asculți asemenea muzică plină de sevă și bogăție melodică, aproape incredibilă în desfășurarea-i temporală, cu volute surprinzătoare, armonii telurice și serafice simultan, întrebarea „de unde vin toate astea?” se naște de la sine. Sigur, eu știu, și voi știți de unde! Dar tot nu încetez să mă întreb – de unde? Perplexitatea e deplină cînd uit la comportarea componentilor, pe scenă și dincolo. Deloc poză, deloc aere de rock-star, deloc manie pentru look. Joacă naturalețea? Presupun că muzicienii aceștia sînt dedicați profesiei, iar din veniturile obținute izbutesc să-și întrețină familiile. Că doar nu practică hobby-ul după orele de birou sau cînd se întorc din cursă...

Fiecare formație își construiește, cu efort, timbrul unic. Asemănări există, nimeni nu inventează roata. Dream Theater e singulară prin îmbibarea compozițiilor ample, specifice genului progresiv, cu ritmuri heavy, speed sau thrash-metal. Așa au procedat și alții, dar au ezitat să-și asume reverența către maeștri. Ascult de cîteva zile recentul album, intitulat *Black Clouds & Silver Linings*, (Roadrunner, 2009). Parcă e Rush, parcă Metallica... Vocea de arhanghel a lui James LaBrie (foto) risipește însă confuzia...

Discurile verii: Elegant Provocation

Provocare elegantă nu e chiar titlul care să mă facă să cumpăr un disc de muzică clasică. Dar în cazul violonistei cehe Martina Bačova am fost imediat intrigat de programul discului: Mácha, Janáček, Enescu, Bartok. Și, ascultîndu-l în magazinul praguez, am ales repede, după cum reascultîndu-l de mai multe ori acasă, m-am decis să vi-l semnez. Chiar dacă îmi e teamă că, apărut la o casă independentă de discuri, va fi ceva mai dificil de procurat.

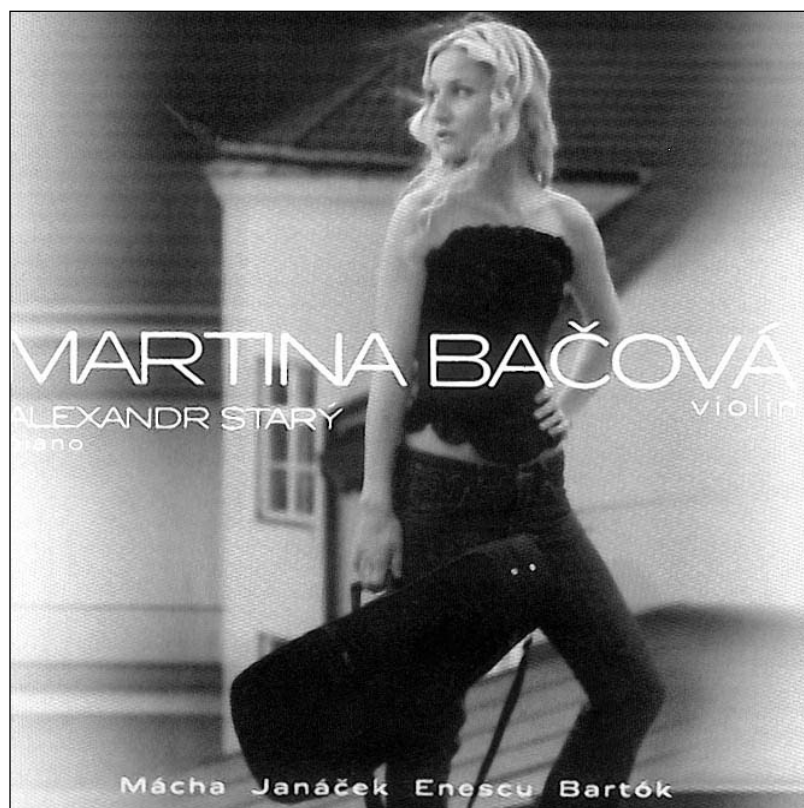
Dacă în vest, micile case independente tind să se grupeze pentru a-și facilita distribuția și achiziția spațiilor publicitare în revistele de specialitate, în est rămîne o adevărată loterie să afli de existența și să cumperi un disc apărut la o asemenea companie. În Cehia, după entuziasmul anilor de după revoluția de catifea din 1989, cînd micile companii de discuri s-au înmulțit ca ciupercile și după regresul ce a urmat relativ repede, cînd din nou *Supraphon*-ul a redevenit aproape unica firmă vizibilă, astăzi asist la o renaștere interesantă a pieței.

Supraphon-ul domină în continuare grație impresionantului său catalog istoric și funcționează după regulile pieței occidentale, cu o echipă de artiști vedetă angajată prin contracte teinice. Alături se impune pe zi ce trece *Radio Servis*, compania de discuri a radioului ceh, și ea posesoare a unor remarcabile arhive, mai ales ale Festivalului de la Praga. În jurul lor, gravitează din nou o serie de mici companii, reapărute în scenă grație sponsorilor și care adesea sînt specializate pe un tip de muzică, barocă, de cameră, promovarea unor artiști tineri (*Arco Diva*, *Studio Matous*, *Hevhetia*, *Music Vars*, *Ultrapron* etc.). Producția acestor mici companii este absorbită în primul rînd de piața cehă, dar poate fi regăsită și în unele țări occidentale, în Anglia în special, grație asociațiilor locale care promovează muzica cehă, dar și în

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Franța și Germania unde discurile *Arco Diva* sînt bine distribuite.

Ceea ce m-a atras la discul *Arco Diva* nu este numai faptul că include cea de-a doua sonată de vioară de Enescu și Dansurile populare românești ale lui Bartok, în aranjamentul cunoscut al lui Zoltan Szekely. Martina Bačova este vădit o violonistă de mare talent, cu o naturalețe și siguranță a sunetului remarcabile. Nici o exagerare, nici un artificiu în interpretarea ei firească și pînă la un punct sobră, fie că e vorba de Elegia pentru vioară și pian a compozitorului ceh contemporan Otmar Mácha (1922-2006), fie de impresionista sonată de vioară a lui Leoš Janáček. Un sunet cald, precis, atrăgător face o plăcere din ascultarea acestei violoniste formate în nord-estul Cehiei, la Conservatorul din Ostrava și apoi la cel din Praga, sub îndrumarea profesorului Ivan Zenaty. Bačova a studiat cîteva ani la Dresda, la Școala de muzică Carl Maria von Weber și, în prezent, se perfecționează

dîndu-și masteratul în același oraș de minunată tradiție muzicală. De-a lungul anilor de formare, violonista a acumulat cîteva premii de prestigiu care i-au confirmat talentul, în cadrul concursului Kocian și a celui Beethoven de la Hradec, ca și în Statele Unite la Cleveland. După concerte repetate în zona ei de formare, nordul Cehiei, la Ostrava și Teplice, Bačova pare să capete, în sfîrșit, o recunoaștere națională, invitată anul acesta să cînte la Festivalul Primăverii Pragheze.

Din aceeași regiune nordică a Cehiei provine și acompaniatorul violonistei, pianistul Alexandr Stary și el cu o prestanță deosebită, în ciuda faptului că este încă student la Universitatea din Ostrava. Dar Stary are la activ studii în clasele de masterat ale lui Dimitri Bașkirov și Zoltan Kocsis, iar faptul pare să se audă.

Un disc excelent înregistrat și o satisfacție în plus că Enescu este cîntat în Cehia și la Dresda.

<http://www.supliment.polirom.ro/>

Suplimentul DE CULTURĂ

Saptaminal de opinii si informatii privind fenomenul cultural, realizat de Editura Polirom in colaborare cu Ziarul de Iasi

EXCLUSIV ONLINE:
Știrile SDC

Zilnic, cele mai proaspete știri din cultură

Democratizarea teatrului și Purcărete

În teatrul românesc trăim încă obsedați de autoritatea incontestabilă a regizorului, spectru auctorial care domină nu doar discursul practicienilor, dar și pe cel critic. Regizorul este un mit, un demiurg, este supremul și imbatabilul iluzionist. Mai simplu spus, regizorul taie și spînzură. Percepția asupra teatrului românesc este una centrată aproape exclusiv pe pragmatica regizorală, pe

aportul vizionar al creatorului exemplar. Totalitarismul regizorului vine dintr-un handicap de receptare unidirecționată, dintr-o fracturare a procesului de lucru, care privilegiază *semiotica liderului* în defavoarea *semioticii grupului*. Ca și cum într-o artă, fundamental actanțială pe niveluri suprapuse, singurul care contează cu adevărat este cel care coagulează o echipă.

Mihaela Michailov

Tot acest sistem de reflecție asupra actului de creație aduce un prejudiciu major unei dimensiuni esențiale care lipsește, de altfel, din teatrul românesc, și anume cercetarea. Motivul pentru care, în România, cercetarea este aproape nulă îl reprezintă supraevaluarea regizorului, deprecindu-se dinamica de grup și rolurile complementare. Un regizor poate propune vectori de cercetare pe care nu-i va desăvîrși niciodată de unul singur pentru că are nevoie de materialul pe care să-i testeze și cu care să-și adîncească teoriile. Teatrul românesc este retrograd tocmai din cauza faptului că reciclează un unic model de comportament scenic: e vorba de elogiul regizorului. Nu se ține cont de *comunitatea de actanți implicați și implicați și de partajarea drepturilor auctoriale*, care au schimbat substanțial teatralitatea receptării în ultimele decenii. Atribuirea unor sintagme denominative care țin cont de procesul de asamblare a creației – director de scenă, în cazul lui Victor Ioan Frunză – re poziționează etajele de participare la construcția spectaculară. Faptul că în teatrul românesc analiza este focalizată pe consistența demersului regizoral reduce din semnificația unui spectacol și din *negocierea continuă a producătorilor* lui. Faptul că încă se discută despre spectacol în termeni de textul bate montarea sau invers demonstrează un discurs critic pe bucăți, mutilat de viziunea organică a ansamblului.

Cînd vom depăși totalitarismul regizorului, vom reuși, poate, să înțelegem mult mai compact spectacole care nu pot fi decodate decît în determinările lor interconectate.

Performance-urile lui Rodrigo Garcia nu pot fi analizate pertinent decît dacă ne raportăm la proiectul de lucru al dramaturgului-regizor, care se retrage împreună

cu actorii din companie, La Carniceria Teatro (Madrid), într-un cantonament artistic și scrie pornind de la improvizările lor texte concentrate pe un tip de protest comun. Garcia e martorul și filtrul propunerilor actorilor săi, ceea ce face ca în performance-urile sale dictatura unui rol sau a altuia să fie definitiv înlăturată. În cartea pe care Bruno Tackels i-o dedică lui Rodrigo Garcia, apărută la Editura Les Solitaires Intempestifs, artistul afirmă că ceea ce îl motivează să-și aleagă un actor este „afinitatea ideologică”, și mai puțin performanța actoricească. Această relație de parteneriat în gândire devine extrem de relevantă pentru un teatru în care drepturile de autor sînt împărțite și în care contează comunitatea fluxului de idei comune.

Democratizarea teatrului se află la baza unor practici care au revoluționat teatralitatea evenimentialului și au accentuat semnificația teatrului documentar, a teatrului comunitar, a unor metode despre care s-au scris deja cărți – *Verbatim* – și care dezbate autenticitatea *autorității colective*.

Partajarea drepturilor ține de o dramaturgie a spectacolului în care rolurile participative – dramaturgul implicat în procesul repetițiilor, actorii care nu sînt doar interpreți, executanți, ci actanți-creatori, capabili să dea un feedback activ – sînt dinamizate coral. Extrapolînd afirmațiile unui grup de creatori – Group Material – care au dezbătut conceptul democrației în artă putem susține că într-un teatru democratic „toți cetățenii-actori participă activ în procesul de autoreprezentare și autogovernare” (*Participation, Documents on Contemporary Art*, editat de Claire Bishop, Whitechapel and The MIT Press, 2006)

Nu se mai poate vorbi de o unică instanță autoritară în contextul în care experiența de feliere a drepturilor pe care creatori ca Pippo Delbono, Tim Etchells, Stephan Kaegi, Chris Haring, Jennifer Lacey etc. o exploatează

devine esențială pentru fenomenul de democratizare a teatrului.

Și Purcărete

În acest context al democratizării teatrului și implicit al artei, în care originalitatea este un principiu al reconstrucției și nu al construcției, al asimilării, asamblării și *post-acting*-ului, în care se pune accentul pe multiple conversii și *download*-ări ale unor icon-uri recontextualizate, nu cred că se poate vorbi despre un unic pol de autoritate conceptuală.

Nu am văzut spectacolul creat de Silviu Purcărete, *Metamorfoze*, prezentat în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, 2009, și nici versiunea americană de pe Broadway din 2001, care este considerată („Cotidianul”, 7 iunie 2009) opera-sursă a lui Purcărete, astfel încît din cîteva fragmente de pe youtube nu mi-am putut face o impresie adecvată legată de un concept împrumutat. În ceea ce privește detaliile-semne vizuale recunosibile și resemantizate permanent tocmai datorită pluralității de senzori materiale și imateriale sugerate (piscina, în cazul de față), o discuție despre ele mi se pare derizorie și fără sfîrșit. Nu despre piscină ar putea, dacă ar putea, să fie vorba în cazul de față, și o demonstrație de înscriere pe lista „piscinelor de autor” sau a altor structuri spațiale moștenite e o capcană.

Nu cred că un artist poate copia un spectacol pentru că dramaturgia lui vulnerabilă este înscrisă în structura de adîncime pe care o conține și nici un concept, transmutat, nu poate fi puternic dacă nu e articulat adecvat. Poate că despre asta ar trebui, de fapt, să vorbim: dacă miza și conceptul *Metamorfozelor*, versiunea Purcărete, au forță. Restul e o dezbateră despre noțiuni care au fost demult disputate în studii teoretice consacrate.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT
fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

Discuție la nivel înalt

– Ooooo, domn director! Ce faci?
– Oo, salut salut. Ce faci, meștere? Cum merg ingineriile financiare?
– Se lătesc de la căldură. Ha ha ha ha ha. Da’ nu te-am văzut de mult pe la noi. Aud c-ai fost plecat prin țară. Cum ești? Stai jos. Ia un sandwich.
– Nu, mersi. Am și eu jos în mașină. Hopa, ce cald e. Sînt bine, bine. Am fost un pic în România, c-am avut o problemă cu mama, i-a ieșit un fel gîlmă din asta pe gît, aici într-o parte, și am dus-o să-i facă astea, analizele, la un spital la Viena. E acolo un doctor renumit, din asta de operează pe Beyonce, din aștia.
– Aha, da, da, cred c-am auzit de el.
– Da, ăla ăla. Da, slavă Domnului, săraca mamă, n-a avut nimica de la cancer sau alte din astea. Era bine sănătoasă, i-a scos gîlma, pac pac, s-a rezolvat și acum am lăsat-o cîteva zile la o stațiune din Elveția, să se refacă. Cu ce ai, cu peperoncino? Nu, mersi. Așa, și după aia mă duc s-o las înapoi.
– Bun așa. Și pînă atunci un pic pe la Italia?
– În trecere. Refacem bugetele. După ce o duc pe mama acasă, la Sinaia, mă-ntorc încă o tură pe aici și după aia rămîn în România o perioadă mai lungă să mă ocup ca lumea de afaceri.
– Ce mai învîrți acum? Mm, apă?
– Evian? Da, o gură... Eh, nimica, ce să mai învîrt? Din astea mici. Păi acum, cît a stat mama în operații și astea, am mai cumpărat două apartamente în București, un

apartament l-am și închiriat la 2 tineri.
– Ce prețuri mai sînt pe-acolo?
– 350 de euro două camere.
Mi-am luat și eu din astea mai pe lîngă centru. Acuma vreau să vînd Mercedesu, că are deșta un an, și să-mi iau unu’ din ăsta, un SUV mai nou.
– Decapotabila o mai ai?
– Da! Păi aia n-o dau. Aia merge vara asta. O dau la toamnă.
– Nu scade prețul la toamnă?
– Păi n-o dau în România. O dau aici la italieni. E cald în continuare. Merge. Așa... Și mai am de adus vreo cîteva mașini de la unguri. Pentru firma aia auto care am la Constanța.
– Aia cum e? Că a scăzut piața.
– Da, păi chiar acum a eră să pierd un... un client. Da’ m-am dus personal acolo și l-am prins. l-am zis de un transport mișto în 2 luni. Bine, mai am și fabrica de papuci la Gheorghieni, aia merge. Am deschis un hotel la Eforie, peste 2 săptămîni mai dechid unu-n Vama Veche. Aia cu camerele radar nu prea mi-a ieșit, că s-au scos acum. Da’ mă-ntorc eu... Auzi, la ce etaj sîntem aicea?
– Aaaa, 12?... Hei, Costele, ce etaj e ăsta, bre? Cum? Auzi că 14.
– 14? Sus. De cînd nu m-am mai suit pe schelă am uitat cum e. Băi, și căldura asta.
– Ai uitat în 2 luni? Las’ că tenveți ‘napoi. Astea e ca mersu’ pe bicicletă. Zidăria nu se uită. (fluier)
– Hai, băieții, gata pauza de masă, hai la muncă. Clădirea asta nu se ridică singură. Se-ntărește cimentu’-n roabă. Hai, hai, hai! Mîna pe lopată.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente: Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. Caricatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chirută, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Proustolog

Cum arată unul din cei mai mari proustologi (nu prostovanii – Ențiclopedia își cere scuze pentru această poantă și promite că se mai gîndește dacă o va folosi sau nu în ediția operelor ei complete) din lume? Ca un stîlplnic în sacou bej și cravată cu dungi grenă (ca să nu mai spun că are și unii din cei mai înalți pomeți care s-au văzut vreodată). Cum vorbește un atît de mare specialist? Cu eleganța, bunul-simț și ironia cuiva care răspunde fără probleme la aproape toate întrebările care i se pun. Cu ce se ocupă acest domn care a scris o biografie a lui Proust de 1.000 de pagini? A descoperit *Carnet d'U.R.S.S.* al lui Malraux și l-a editat la Gallimard, a îngrijit operele lui Walter Scott și Nathalie Sarraute (plus *În căutarea timpului pierdut*) pentru Bibliothèque de la Pléiade, a fost profesor de literatură în nouă universități din lume (și nu ezită să laude sistemul britanic în defavoarea celui francez), coordonează colecțiile „Folio Classique” și „Folio Théâtre”, a publicat studii de estetică și eseuri despre Debussy și Jules Verne și așa mai departe. Ce spune Jean-Yves Tadié despre Proust? O sumedenie de lucruri numai bune de pus în Ențiclopedie. Că familia mamei lui Marcel se ocupa cu porțelanurile de Saxa, că dumnealui s-a născut exact după Comună și că bubuielile tunului sigur l-au speriat în timpul celor nouă luni „dinăuntru”, că la școală (faimosul Liceu Condorcet) nu s-a prea dus, că a repetat penultima clasă din cauza absențelor, că a făcut mai multe facultăți, pe vremea cînd Științele Po avea doar patru studenți și că, după ce-a terminat și dreptul, a fost stagiar două săptămîni în biroul unui notar parizian. Că singura lui slujbă a fost un post neplătit de bibliotecar, că a scris cronică de music-hall pe la 17-18 ani, că, de fapt, se considera mult mai apropiat de Leibniz și Kant decît de Bergson, că a scris de patru ori cuvîntul FIN pe ultima pagină a manuscrisului, pentru că tot mai adăuga cite o frază, că, la nervi, o amenința uneori pe guvernanta Céleste cu „Je vous noierai dans un océan de merde!”, că n-a fost nici melancolic, nici depresiv, nici suicidar, că a tradus din engleză fără să știe limba (cu ajutorul mamei), că avea destul de multe în comun cu Balzac (20 de cești de cafea pe zi, scrisul prin adăugare etc.). Toate detaliile astea pot părea lipsite de importanță pentru orice cititor serios, însă ele au „frumusețea lucrurilor perfect inutile”, așa cum a spus Proust despre mariajul unei prietene de-ale lui.

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 233

Zburatul cu casa

FILM

Iulia BLAGA

Carl Friedrichsen a cunoscut-o pe viitoarea lui soție, Ellie, pe cînd ea era știrbă și vroia să ajungă în America de Sud, iar el, năucit și timid, nu se putea exprima decît prin „liiiiiih!”.

Cei doi copii au rămas împreună și, după ce au crescut, s-au căsătorit. Deși Carl i-a jurat s-o ajute să ajungă într-o bună zi în America de Sud, unde să locuiască într-o căsuță mică, lângă marea Cascadă a Paradisului (locul unde ajunsese și exploratorul Charles Muntz), anii au trecut și, cu toate că Ellie și Carl strîngeau bani, banii se duceau, ca la toată lumea, pe urgențe administrative. Cei doi au continuat să se iubească și să viseze la America de Sud, în timp ce Carl vindea baloane copiilor, iar Ellie îi fotografia. Pînă în ziua în care, deja în vîrstă, Ellie s-a simțit rău și a murit.

Cîte vieți asemănătoare nu cunoașteți, anonime și exemplare prin curățenia lor lipsită de imaginație? Pete Docter și Bob Petersen comprimă o viață în două minute de „videoclip”, într-unul dintre cele mai emoționante momente din istoria animației. Momentul cu pricina face parte din filmul *Up/Deasupra tuturor* și, așa trist cum e, reprezintă doar punctul de plecare al aventurii lui Carl Friedrichsen, care ne e deja drag pentru că înțelegem că e mizantrop intrucît îi e

Up/Deasupra tuturor. Regia și scenariul: Pete Docter și Bob Petersen.
Voci: Edward Asner, Jordan Nagai, Christopher Plummer, Bob Peterson, Delroy Lindo

dor de Ellie și nu și-a ținut promisiunea. Destinul îi oferă însă lui Carl Friedrichsen o aventură incredibilă, pregătită de ceva ce arată a catastrofă. Liniștea lui e amenințată de o companie de construcții care a ridicat o pădure de birouri în jurul căsuței din povești, iar omul va fi închis mîine la un azil de bătrîni pentru că i-a dat unui muncitor cu cadrul cu care merge în cap.

Dar mîine Carl Friedrichsen pleacă în aventura vieții lui. Cu tot cu casa. Cel mai mult mi-a plăcut în film momentul plecării și drumul pînă în America de Sud. Să nu uit să spun că domnul Carl Friedrichsen e însoțit de Russell, un buflea cercetaș pripășit sub prispă lui și care e pe cît de dezghețat pe atît de singur și el.

Deci cel mai mult mi-a plăcut zborul cu casa agățată de baloane colorate pentru că puține lucruri mi se par la fel de practice și în același timp poetice. Cei de la Pixar au găsit soluția atîtor dileme locative sau existențiale. Te-ai săturat de locul tău? Îți atașezi baloanele la

casă și zbori în altă parte. Echivalentul aerian al expresiei „cu casa-n spinare”. Ba, în momentul în care casa lui Carl Friedrichsen se ridică în aer și îi lasă mască pe angajații căminului de bătrîni, pot să jur că, după zgomotul de rădăcină ruptă produs de desprinderea casei, am auzit/simțit cum aerul inundă camerele casei, eliberînd praful strîns în ani de așteptat. (Aerul e și el un element important. Motanul meu, de pildă, se uită după vînt.)

Un film pentru copii și adulți

Up este în așa fel scris încît spune lucruri interesante atît pentru copii, cît și pentru maturi. Pentru cei mici e fascinant pentru gustul aventurii, pentru imaginația care ridică în aer case și face ciinii să vorbească pițigăiat, pentru ușurința cu care manevrează un dirijabil prin stratosfera fanteziei și a gîndurilor bune, printre avioane roșu cu galben. Celor mari le spune, de pildă, că nimic

nu e mai trist în viață decît un vis lăsat să moară și că, în schimb, un alt soi de fericire simți atunci cînd îi ajuți pe alții să își îndeplinească visele.

Fetița știrbă cu ochelarii rotunzi, băiețelul blind cu sprîncene proeminente, transformat într-un bătrînel ursuz, buflea cercetașilor care are eleganța unui elefântel și inima tot cît a unui elefântel, pasărea minune care scoate zgomote stridente, dar mănîncă ciocolată, singurul cîine din haită care-și depășește cu mult condiția, pînă și elegantul Charles Muntz, care-și mustăcește gîndurile rele sub geacă retro de pilot sînt personaje cu care ți-ai lua zborul și mîine, fără a le controla buletinele. Nu sînt doar frumoase desenate, dar sînt vii și simpatice. Cît despre Charles Muntz, ei bine, el nu va fi rontăit pînă la capăt decît de cei mari. Sursa visului lui Ellie și Carl, pentru că istoriile acestui aventurier au înflăcărât imaginația celor doi copii și le-a modelat destinul, se dovedește a fi fost tot timpul un om rău. Pentru ei a fost favorabil.

Personaje dus-întors

Nu știu cum îmi iese, dar aproape de fiecare dată cînd parcurg o distanță mai lungă cu trenul, dau peste cîte un personaj de-ți stă mîntea-n loc. Vă prezint două de pe ruta Iași-București.

La dus. Îmi scriam articolul pentru „Supliment”. Pînă în Pașcani aveam o idee și două rînduri. Cînd au început să se lege, a urcat în grabă un tip cam de vîrstă mea, m-a ridicat și s-a așezat pe locul lui, la fe-reastră. Am mai scris trei cuvinte, tipul s-a dus la bar, de unde s-a reîntors cu o bere. A început să bea berea cu sorbituri zgomotoase, timp în care îmi urmărea fiecare literă pe care o tastam. Cu chiu cu vai

am scris articolul pe care sînt convins că, de plictiseală, tipul îl învățase și îl putea reproduce pe de rost. Cu gîndul că scap de el, am deschis un scenariu pe care îl aveam de citit în engleză. Dar de unde, omul știa engleză. După vreo zece pagini de lectură în paralel cu mine, n-a mai rezistat și a început să mă întreb de personajele din scenariu. M-am gîndit să scap de el uitîndu-mă la un film. Am deschis unul la care, după cîteva secunde, tipul mi-a spus sec: „L-am mai văzut pe ăsta! Nu-i așa fain”. Ok, mi-era indiferent, am deschis altul, numai să-l fac să tacă. A privit în liniște cam cinci minute, după care a

început să pună întrebări, anticipînd următoarele secvențe: „Ce crezi, o să-l omoare?”. Pînă la București am văzut așa vreo trei filme, timp în care, ori de cîte ori trena acțiunea, tipul mi-a spus povestea vieții sale. M-am despărțit de el în Gara de Nord, urîndu-i o viață fericită, bucuros că pot fuma, în sfîrșit, o țigară în liniște, însă tipul s-a mai întors o dată din drum, întrebîndu-mă încotro e metroul.

La întoarcere, altul. Cam tot de vîrstă mea. La început nu părea un personaj, ci doar un călător liniștit. Butona la laptop, cu vreo două scaune mai în fața mea. Apoi, cam după Ploiești, a prins să se plimbe neliniștit pe culoar, încercînd uneori să lege o conversație cu mine. M-a întrebant, de exemplu, dacă

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

am net wireless, că el parcă ar prinde nu-ș-ce rețea. „N-am”, i-am zis sec, întrebîndu-mă de ce Dumnezeu nu-și găsește ăsta ceva interesant de făcut la laptop și mă bate pe mine la cap. Omul se plimba din ce în ce mai des, vorbea agitat la telefon, după care se așeza cu fața în palme, cu coatele pe măsută, stătea cîteva zeci de secunde și iar își relua plimbarea. Dintr-o conversație purtată cu controlorul, m-am prins care era problema: avea o îngrozitoare durere de dinți. Am căutat prin geantă și am scos victorios

niște pastile de algocalmin. M-a refuzat nervos, ca și cum eu eram vinovat de durerea lui de dinți, spunîndu-mi că mai luase deja patru pastile. Apoi, pînă la Iași, agitația lui a devenit panică. A vorbit cam trei ore la telefon, anunțînd că nu mai poate, amenințînd că se aruncă din tren, cerînd să-l aștepte salvarea în gară. Cînd nu vorbea la telefon, îmi solicita tot felul de detalii: „Unde sîntem? Mai avem mult pînă la Iași? Care-i distanța de la gară pînă la spitalul de urgență? Aveți în Iași spital de urgență?”...